

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

Subkultur i det offentliga rummet

– En undersökning om förändringsbenägenhet och attitydförändring inom stadsplanering

Subcultures in public space

- A survey on willingness to change and change of attitude within urban planning

Malin Ramnemo

Självständigt arbete • 15 hp

Landskapsingenjörsprogrammet

Alnarp 2014

Subkultur i det offentliga rummet

– En undersökning om förändringsbenägenhet och attitydförändring inom stadsplanering

Subcultures in public space

- A survey on willingness to change and change of attitude within urban planning

Malin Ramnemo

Handledare: Märit Jansson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Marie Larsson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Examensarbete för landskapsingenjörer

Kurskod: EX0361

Program/utbildning: Landskapsingenjörsprogrammet

Examen: *Kandidatexamen i landskapsplanering*

Ämne: Landskapsplanering

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsmånad och -år: juni 2014

Omslagsbild: Malin Ramnemo

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: subkultur, dynamisk stadsutveckling, social hållbarhet, stadsplanering, delaktighet, underifrånperspektiv, skateboardåkning, graffitimålning, urbanodling

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

FÖRORD

Detta examensarbete är resultatet av en vilja att utforska alternativa metoder inom stadsplanering. Inriktningen belyser attityder som utmanar konventionella arbetssätt och prioriterar social hållbarhet. Idén och ämnesvalet har växt fram ur ett engagemang för hur gräsrotter, och kreativitet underifrån, kan göra avtryck i det offentliga rummet. Egna erfarenheter präglar detta fokus genom tidigare arbete där jag själv har sett hur det urbana rummet kan ha betydelse för ungas identitetsskapande. Studien använder aktuella exempel från Malmö till följd av en personlig koppling till staden och ett intresse för den lokala utvecklingen.

Arbetet har möjliggjorts tack vare engagemang och stöttning från många håll. Jag vill framförallt rikta ett tack till min handledare och deltagande intervjupersoner:

- Märit Jansson - handledare, SLU
- Jens och Martin - skateboardåkare, Lund/Malmö
- Leo och Jon - graffitimålare, Helsingborg/Malmö
- Martina - urbanodlare, Malmö
- Erik Löfvander - verksamhetskoordinator Stapelbäddsparken, Malmö Stad
- Mårthen Gunnarsson - enhetschef Folkets Park, Malmö Stad
- Magdalena Alevra - arkitekt, Stadsbyggnadskontoret, Malmö Stad

BILD 2

"De här uttrycken gynnas av att få vara just fria, det är en del av charmen. Dessutom är de en typ av protester som ett samhälle behöver"

Mårthen Gunnarsson, Malmö Stad

"Vi har plandokument som ibland hämmar initiativ"

Magdalena Alevra, Malmö Stad

BILD 3

"Grå tunnlar är ändå inte roliga att gå i"

Leo, graffitimålare

"Odlingsträdgårdar borde finnas i varje kvarter, alla borde få tillgång till detta"

Martina, Odlingarnätverket Seved

"Officiellt finns det inget inom stadsplaneringen som underlättar för den här gruppen, men inofficiellt är det så."

Erik Löfvander, Malmö Stad

BILD 4

"Initiativen visar att man är hängiven och inte bara ber om saker, de bevisar att man kommer att använda platsen"

Martin, skateboardåkare

"Nya lösningar och tankesätt har bejakats och stadens skiftande och mångfacetterade uttryck berikats."

Malmö Översiktsplan 2012

SAMMANFATTNING

Denna uppsats utforskar balansen mellan under- och ovanifrånperspektiv inom stadsplanering. Fokus riktas mot kommunala planeringsverktyg och attityder som kan möjliggöra en dynamisk stadsutveckling där subkulturella grupper får plats i det offentliga rummet.

Arbetet beskriver en studie från Malmö som exemplifierar underifrånperspektiv inom stadsplanering. Denna exempelstudie innehåller intervjuer med representanter från tre relativt etablerade subkulturella grupper, intervjuer med tre tjänstemän inom Malmö Stad samt en studie av kommunens översiktsplan. Identifierade behov ställs mot kommunens beredskap, bemötande och förändringsbenägenhet. Utifrån en litteraturstudie jämförs dessa lokala arbetssätt med generella framgångsfaktorer när det gäller tillåtande attityder inom stadsplanering.

Resultatet från litteraturstudien visar att en stad tjänar på en dynamisk utveckling där en mångfald uttryck och rörelser får ta plats. Kommunal planering behöver därför utveckla arbetssätt för att kunna ta till vara det sociala kapital som berikar en stad som helhet. Subkulturella grupper förtjänar att uppmärksammas eftersom de är en naturlig utveckling av samhällets förändringar i stort.

Malmö Stad har relativt starka idéer och ambitioner om att tillåta en dynamisk utveckling där underifrånperspektiv delvis får styra planeringen. Kommunen vill fortsätta att ta till vara den positiva attraktionskraft som har genererats av övergången från industristad till kunskapsstad. Det finns en medvetenhet kring fördelarna i att underlätta för alternativa näringar och verksamheter samt i att ta till vara stadens sociala kapital. Malmö Stad har ett flertal olika metoder för samverkan och delaktighet, men det finns behov av att öppna upp för en högre grad av informell påverkan. Stadsplaneringen styrs fortfarande av kommersiella krafter och konventionella metoder, men alternativa sätt prövas och får betydelse för det som byggs. I exempelstudien framstår Malmö ofta som en progressiv och nytänkande kommun gentemot andra svenska städer. Samtidigt finns det mycket kvar att göra innan grupper som växer fram underifrån får en given plats i kommunens planeringsprocesser. Dagens situation vittnar om en mängd visioner som ännu inte har gett avtryck i verkligheten. Det finns en hög grad tillåtande attityder, men kommunens planeringsinstrument skulle kunna bejaka spontanitet och flexibilitet mer. Bland annat finns behov av fler uterum som präglas av multifunktion där subkulturella grupper kan stärkas på egna premisser samt dessutom fler offentliga utrymmen som helt och hållet är anpassade utifrån gruppernas behov. Vidare är de förändringar som gynnar grupperna ofta beroende av starka individer, både bland tjänstemän och ideella eldsjälar. Här finns ett behov av tydligare riktlinjer för kommunens arbetssätt samt även ett behov av anställda som kan föra gräsrotternas talan. Slutligen ska sägas att Malmös utveckling präglas av ett positivt experimenterande som delvis byggs underifrån. Kommunen bör hålla fast vid detta för att kunna forma hållbara arbetssätt för framtiden där hela staden kan vara med i utvecklingen. En total styrning ovanifrån är ingen lösning för att subkulturella grupper ska få större plats i våra offentliga rum. Utmaningen handlar snarare om att kommunen måste se till att arbetet kan fortsätta att utvecklas underifrån.

BEGREPPSDEFINITION

SUBKULTUR

Arbetet utgår från den sociologiska definitionen av subkultur där begreppet används för att beskriva en grupp, en aktivitet eller ett uttryck som står utanför de samhälleliga normerna och tolkas som avvikande gentemot traditionella mönster (Sheridan 2007). Vad som anses vara subkultur kan dock skifta genom individuella tolkningar av vilka de samhälleliga normerna är.

PLANERING

Undersökningen tittar på kommunala planeringsprocesser där det offentliga rummet står i fokus. Begreppet planering används för att sammanfatta de processer, verktyg och metoder som syftar till att styra innehåll och utformning av stadens fysiska strukturer.

OVAN- OCH UNDERFRÅNPERSPEKTIV

Under- och ovanifrånperspektiv inom stadsplanering kan användas för att beskriva varifrån styrningen sker, samt på vilken grund besluten fattas. Ett underifrånperspektiv skapar möjligheter för invånare att vara med och påverka stadsutvecklingen. Ett ovanifrånperspektiv är den nivå som beslutsfattare utgår från, utan direkt koppling till invånarnas önskemål. I grunden handlar det om vilka möjligheter som finns för medborgare att föra fram sina åsikter mellan de formella, demokratiska valen.

BRUKARMEDVERKAN OCH DELAKTIGHETSPROCESSER

Detta arbete belyser planeringsverktyg som kan användas för att invånare ska kunna vara med och påverka utformningen av stadens offentliga rum. Brukarmedverkan och delaktighetsprocesser är vanligt förekommande begrepp som syftar på sådana verktyg. Brukarmedverkan avser en process där invånare i ett specifikt område, alternativt användare av ett specifikt stadsrum, aktivt är med och påverkar den fysiska förändringen. Delaktighetsprocesser avser det demokratiska deltagandet för utveckling på en mer generell nivå och inkluderar diverse arbetssätt eller verktyg.

GRÄSRÖTTER

Gräsrötter, eller gräsrotsrörelser, syftar till att beskriva ideella krafter, oftast i form av en förening eller annan samling engagerade individer, som genom en kulturell aktivitet eller engagemang i sakfråga driver någon form av utveckling kopplad till sitt närområde eller staden och samhället i stort.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SIDA

1. INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 SYFTE OCH MÅL	2
1.3 MÅLBESKRIVNING OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	2
1.4 AVGRÄNSNING	2
1.5 METOD	3
1.5.1 Litteraturstudie	3
1.5.2 Kvalitativa intervjuer	3
1.5.3 Studie av policydokument	5
2. SUBKULTUR OCH STADSPLANERING	6
2.1 SUBKULTUR	6
2.2 BEHOV AV OFFENTLIGT UTRYMME	6
2.3 EFFEKTER OCH ATTITYDER	7
2.4 PLANERINGSVERKTYG OCH METODER	9
3. INTERVJUER	11
3.1 INTERVJU SKATEBOARDÅKARE	11
3.1.1 Om intervjupersonerna	11
3.1.2 Användning av det offentliga rummet	11
3.1.3 Behov	11
3.1.4 Upplevelse av kommunens bemötande	12
3.1.5 Platsens funktion	12
3.2 INTERVJU GRAFFITIMÅLARE	13
3.2.1 Om intervjupersonerna	13
3.2.2 Användning av det offentliga rummet	13
3.2.3 Behov	13
3.2.4 Upplevelse av kommunens bemötande	13
3.2.5 Platsens funktion	13
3.3 INTERVJU URBANODLARE	14
3.3.1 Om intervjupersonen	14
3.3.2 Användning av det offentliga rummet	14
3.3.3 Behov	14
3.3.4 Upplevelse av kommunens bemötande	15
3.3.5 Platsens funktion	15
3.4 INTERVJU TJÄNSTEMAN 1	16
3.4.1 Intervjupersonen och verksamheten	16
3.4.2 Upplevelser och erfarenheter	16
3.4.3 Planeringsverktyg och metoder	17
3.4.4 Platser	17
3.4.5 Effekter	17
3.5 INTERVJU TJÄNSTEMAN 2	18
3.5.1 Intervjupersonen och verksamheten	18
3.5.2 Upplevelser och erfarenheter	18
3.5.3 Planeringsverktyg och metoder	19

3.5.4 Platser	19
3.5.5 Effekter	20
3.6 INTERVJU TJÄNSTEMAN 3	21
3.6.1 Intervjupersonen och verksamheten	21
3.6.2 Upplevelser och erfarenheter	21
3.6.3 Planeringsverktyg och metoder	22
3.6.4 Platser	22
3.6.5 Effekter	23
4. RESULTAT POLICYDOKUMENT	24
4.1 TEXTSTYCKEN	24
4.1.1 Övergripande attityder	24
4.1.2 Image	24
4.1.3 Det offentliga rummets användning	24
4.1.4 Mångfald	25
4.1.5 Metoder för delaktighet	25
4.1.6 Metoder för social hållbarhet	26
4.1.7 Nyttänkande	27
5. DISKUSSION	28
5.1 BEHOV AV OFFENTLIGT UTRYMME	28
5.2 EFFEKTER OCH ATTITYDER	28
5.3 PLANERINGSVERKTYG OCH METODER	29
6. METODDISKUSSION	32
7. FRAMTIDA FORSKNING	32
8. SLUTSATS	33
8.1 SAMMANFATTNING	33
8.2 BEHOV AV OFFENTLIGT UTRYMME	33
8.3 EFFEKTER OCH ATTITYDER	33
8.4 PLANERINGSVERKTYG OCH METODER	34
9. REFERENSFÖRTECKNING	35

1. INLEDNING

1.1 BAKGRUND

Urbaniseringen tilltar över hela världen. Allt fler människor flyttar till städer. Sverige är ett av världens snabbast urbaniserande länder (Magnusson 2012). I takt med denna förändring växer behovet av urbana rum där invånare kan känna sig trygga och skapa en meningsfull tillvaro. En ökad diversifiering bland stadsinvånare ställer krav på offentliga platser att kunna fungera för olika typer av aktiviteter och uttryck.

Under flera decennier har vi sett subkulturella rörelser göra anspråk på offentliga platser, inte minst när det gäller utrymmeskrävande aktiviteter såsom skateboardåkning, graffitimålning och urbanodling. Det finns exempel på stadsutvecklingsprojekt där grupperna har kunnat vara medskapare i det offentliga rummet (Sonmez 2011), men inställningen att de vistas på "fel" platser och stör är dock fortfarande vanligt förekommande (Sheridan 2007).

Ett inkluderande och tillåtande förhållningssätt gentemot rörelser och uttryck som växer underifrån har visat sig ge generellt positiva effekter på utvecklingen för en stad (Lindvall et al. 2014). Genom att ta till vara den kreativitet som växer naturligt underifrån, och ge den utrymme, genereras liv och rörelse i det offentliga rummet. Tack vare den dynamik som uppstår gynnas en social hållbarhet samt dessutom en attraktionskraft för staden som helhet.

Är det dags för ett vidgat underifrånperspektiv inom stadsplanering där vi tillåter en högre grad subkulturella uttryck och spontana aktiviteter i våra offentliga rum? Kan vi nå en attitydförändring i samhället generellt och skapa acceptans för otraditionella och "störande" uttryck om kommuner planerar för, och legitimerar dem, genom sina planeringsstrategier?

I detta arbete har Malmö valts ut som studieobjekt med anledning av den förändring som staden har genomgått de senaste decennierna. Från att ha varit en sovande industristad med befolkningsminskning (Malmö Stad 2010) anses staden numera vara en levande, kunskapsintensiv och kulturell plats med en dynamisk utveckling (Möllerström 2010). Malmö har blivit attraktivt på många sätt och atmosfären präglas idag av nytänkande, kreativitet och innovation (Möllerström 2010). Befolkningstillväxten tilltar stadigt och det är framförallt unga människor som står för denna utveckling, vilket ses som positivt (Malmö Stad 2014). Ytterligare en styrka är stadens mångkultur och dess höga representation av invånare med utländsk bakgrund. Vid årsskiftet 2013/2014 var 31 % av Malmös befolkning födda i utlandet (Malmö Stad 2014). Malmös snabba utveckling har dock inte varit utan problem. De sociala skillnaderna mellan olika samhällsgrupper är ett faktum och därmed en av kommunens stora utmaningar framöver. Medellivslängden kan variera med upp till sex år mellan invånare i olika stadsdelar och med olika utbildningsbakgrund (Stigendal & Östergren 2013). Malmö kommun måste således kunna bemöta olika krav och önskemål om hur det offentliga utrymmet ska användas. Idag finns ett antal offentliga platser i staden som är avsedda för och tillåter subkulturella uttryck, däribland platser för skateboardåkning, graffiti och urbanodling. Frågan är om kommunen beredd att anpassa sig ytterligare om det finns behov?

1.2 SYFTE OCH MÅL

Syftet med detta arbete har varit att undersöka attitydförändring, förändringsbenägenhet samt balans mellan ovan, och underifrånperspektiv inom stadsplanering.

Målet har varit att beskriva hur subkulturella grupper kan vara medskapare i det offentliga rummet. Arbetet har handlat om att ge generella svar samt att exemplifiera utifrån Malmö. Målet har konkretiserats genom tre delmål vilka har handlat om att identifiera behov, effekter samt kommunala arbetssätt.

1.3 FRÅGESTÄLLNINGAR

Arbetet har utgått från följande frågeställningar:

- Hur ser behovet av offentligt utrymme ut för olika etablerade och aktivitetsutövande subkulturella grupper?
- Vilka effekter kan genereras av att tillåta subkulturella grupper ta plats i det offentliga rummet? Vilka attityder präglar en sådan utveckling?
- Vilka kommunala planeringsverktyg och metoder krävs för att bemöta behov från subkulturella grupper samt generellt från behov som växer underifrån?

1.4 AVGRÄNSNING

Arbetet har inriktats mot tre grupper som redan har tilldelats avsedda platser i staden och undersökt huruvida deras behov av utrymme är tillfredsställda eller inte. Valet av grupper har gjorts utifrån egen kännedom om vilka subkulturella uttryck som får ta plats i Malmö idag. Däremot har alla typer av subkulturella uttryck inkluderats i det mål som har handlat om att undersöka den kommunala beredskapen för att bemöta underifrånperspektiv generellt. Grupperna utövar sin aktivitet huvudsakligen utomhus i det offentliga rummet. Arbetet har därmed fokuserat på stadsplanering som måste hantera motstridiga krav och intressen.

1.5 METOD

Undersökningen kan delas in i tre delar vilka baseras på följande metoder:

1. Litteraturstudie
2. Kvalitativa, semistrukturerade intervjuer med representanter från utvalda subkulturella grupper i Malmö samt ansvariga tjänstemän för planering/förvaltning inom Malmö Stad.
3. Studie av kommunens policydokument

Exempelstudien innefattar punkt två-tre och har analyserats utifrån litteraturstudien (punkt ett). Metoderna har utformats med stöd från boken *Forskningsmetodikens grunder* (Patel & Davidsson 2002).

1.5.1 Litteraturstudie

Syftet med litteraturstudien har varit att förklara subkultur samt att beskriva de positiva effekter som kan genereras av en tillåtande inställning gentemot dess plats i det offentliga rummet. Med hjälp av litteraturstudien har även användbara planeringsverktyg och metoder identifierats. Litteraturen har huvudsakligen bestått av vetenskapliga artiklar, rapporter och konferensskrifter. Sökprocessen har i första hand gjorts via sökmotorn *Google Scholar*, i andra hand *Google*, där sökorden har varit *subkultur* och *stadsplanering* på både engelska och svenska. Urvalet har sedan gjorts mot relevanta texter som behandlar verktyg och/eller effekter av en tillåtande stadsplanering. Målet har varit att utgå från kvalitativa studier. För att bättre förstå behovet av ett tillåtande förhållningsätt gentemot subkulturella grupper krävs ett historiskt perspektiv på samhällsutveckling i stort. Därför inkluderar litteraturstudien även att titta tillbaka på modernismens planeringskultur som till stor del har påverkat hur våra städer ser ut idag.

1.5.2 Kvalitativa intervjuer

Intervjuernas upplägg har formats med ambitionen att ge utrymme för intervjupersonerna att svara med egna ord. Syftet med denna metod har varit att nå en förståelse för intervjupersonernas egna tankar om ämnet (Patel & Davidsson 2002). Därigenom har det också funnits utrymme att ta till vara på den spontana utveckling som har kommit under samtalens gång. Intervjuerna har haft en låg grad av strukturering och byggt på teman snarare än specifika frågor med syftet att anpassas utifrån de enskilda samtalen (Patel & Davidsson 2002). Teman och frågor har dock definierats på förhand som stöd för att hålla samtalen inom det aktuella området (Patel & Davidsson 2002). Följdfrågor som knyter an till ämnet har sedan använts för att komma åt specifika områden eller annat intressant som har dykt upp (Patel & Davidsson 2002). Förutbestämda och spontana exempel som knyter an till intervjupersonernas roll i sammanhanget har använts (Patel & Davidsson 2002). Genom tidigare studier samt personligt intresse för ämnet har det varit centralt för mig som intervjuare att förstå hur min egen förförståelse har påverkat undersökningen. Arbetet har därför präglats av en ansats att inte låta egna förutfattade meningar styra intervjufrågorna (Patel & Davidsson 2002).

Intervjuerna har kopplats till tre utvalda platser och/eller exempelgrupper som utövar subkulturella aktiviteter vid dessa. Ambitionen har varit att utföra intervjuerna på plats. Därigenom har syftet varit att knyta an till platsens betydelse för utövaren eller kommunen (Patel & Davidsson 2002). Omständigheter såsom tidsbrist samt väderlek har dock bidragit till att två av tre intervjuer med tjänstemän har ägt rum inomhus. De tre platserna/exempelgrupperna har varit följande:

- Graffitiplanket vid Folkets Park (graffitimålare)
- Stapelbäddsparken i Västra Hamnen (skateboardåkare)
- Kvartersträdgården i Seved (urbanodlare)

Materialet från intervjuerna har sammanställts genom en kvalitativ bearbetning (Patel & Davidsson 2002). Samtalen har spelats in på ljudfiler och därpå sammanfattats genom anteckningar. Resultaten har sedan återgivits i en sammanfattande text. Materialet har bearbetats direkt efter intervjuerna för att skapa en god kvalitet genom ett färskt minne av samtalen (Patel & Davidsson 2002). Tankar och reflektioner som har dykt upp under intervjuernas gång har dokumenterats och fått betydelse för en löpande analys genom arbetet (Patel & Davidsson 2002). Detta har genererat idéer för hur sammanställningen ska se ut. Genom en tematisk analys (Patel & Davidsson 2002) har informationen delats in i kategorier, vilka skiljer sig åt mellan intervjuer med tjänstemän respektive subgrupper. För att göra sammanställningarna mer levande och lättillgängliga har de formats med målet om att hålla en balans mellan kommenterande text och citat (Patel & Davidsson 2002).

Tjänstemännen har godkänt att för- och efternamn samt befattning skrivits ut i det färdiga arbetet. Däremot har det inte funnits någon anledning att skriva ut mer än förnamn på representanterna från subgrupperna. Några av dessa har också bett om att inte heller förnamn ska stå med. I dessa fall har intervjupersonerna fått fiktiva namn.

En till två personer från respektive utvald subkulturell grupp har intervjuats. Intervjupersonerna har letats upp i förväg eller tillfrågats spontant på platsen. Personerna har valts ut mot att de praktiserar det aktuella uttrycket relativt frekvent i Malmö. Följande teman har behandlats under låg grad av strukturering, specifikt eller indirekt, under intervjuernas gång.

- *Vilka behov finns inom er grupp generellt idag? Är behoven tillfredsställda?*
- *Upplever ni att kommunen är tillmötesgående?*
- *Hur fungerar den aktuella platsen?*
- *Hur använder ni det offentliga rummet?*
- *Behöver er grupp fler avsedda platser eller fler flexibla/tillåtande utrymmen?*
- *Finns det platser där ni blir aktivt motarbetade?*
- *Hur ser ni på er plats i staden?*

Intervjumaterialet har genom den tematiska analysen strukturerats i följande kategorier.

- *Behov*
- *Upplevelse av kommunens bemötande*
- *Platsens funktion*
- *Användning av det offentliga rummet*

Intervjuerna med tjänstemän har syftat till att undersöka de olika studieobjekten närmre samt lyfta underifrånperspektiv inom kommunens planeringsprocesser på ett mer generellt plan. Tre olika tjänstemän söktes upp i förväg. Målet har varit att få en spridning på befattningar och roller hos intervjupersonerna för att täcka olika perspektiv. Följande tjänstemän har intervjuats:

- Erik Löfvander - projektledare på Stapelbäddsparken
- Mårthen Gunnarsson - enhetschef för Folkets Park
- Magdalena Alevra - arkitekt på Stadsbyggnadskontoret

Intervjuerna med Erik Löfvander samt Mårthen Gunnarsson har kopplats direkt till de utvalda studieobjekten Stapelbäddsparken respektive Graffitiplanet vid Folkets Park. Urbanodling som företeelse och plats har fått ett relevant utrymme i intervjun med Magdalena Alevra, även om hennes befattning tyvärr inte har kunnat sammanlänkas med Kvartersträdgården i Seved. Alla tre intervjuer har till stor del även berört underifrånperspektiv inom Malmö Stads stadsplaneringsprocesser generellt.

Följande frågor och teman har behandlats, specifikt eller indirekt, under intervjuernas gång:

- *Beskrivning av intervjupersonens befattning, tillhörande verksamhet samt eventuellt det aktuella objektet/uterummet.*
- *Personliga upplevelser av Malmö Stads bemötande gentemot den subkulturella gruppen och andra behov som växer underifrån.*
- *Tycker du att det behövs någon förändring gällande balansen mellan ovan- och underifrånperspektiv inom Malmö Stad?*
- *Ideella krafter som för fram subgruppernas önskemål till kommunen.*
- *Arbetar ni aktivt med att undersöka behov av offentligt utrymme för olika subkulturella uttryck i allmänhet eller för den aktuella gruppen kopplat till den aktuella platsen?*
- *Finns det några utarbetade metoder och/eller verktyg för att möta växande subkulturella gruppernas behov inom Malmö Stad, eventuellt inom er verksamhet specifikt?*
- *Vad säger era policydokument?*
- *Kommunens inställning generellt när det gäller att:*
 - *tillåta eller motarbeta de grupper som spontant gör anspråk på offentligt utrymme.*
 - *mötas halvvägs.*
 - *släppa kontrollen och skapa flexibla utrymmen, det vill säga planera för det oplanerade.*
 - *skapa aktivitetsspecifika platser tillägnade subkulturella uttryck.*
- *Positiva effekter som har visat sig, i närområdet, i Malmö och/eller utåt (nationellt/internationellt) kopplat till den specifika plats som undersöks eller kopplat till offentliga rum som planerats med ett underifrånperspektiv generellt.*

Intervjumaterialet har genom den tematiska analysen strukturerats i följande kategorier.

- *Upplevelser och erfarenheter*
- *Verktyg, metoder och arbetssätt*
- *Exempel*
- *Effekter*

De intervjuade tjänstemännen har tagit del av de färdiga sammanfattningarna av samtalen för att ge sitt godkännande kring innehåll, tolkningar och citat inför publicering av uppsatsen.

1.5.3 Studie av policydokument

Det policydokument som har studerats är *Översiktsplan för Malmö ÖP2012 - planstrategi, utställningsförslag* (2013). Dokumentet har använts för att få en djupare förståelse för om Malmö Stad har någon officiell och formell hantering av subkulturella uttryck eller inte. Översiktsplanen samlar riktlinjer för alla de enheter inom Malmö Stad som på något sätt planerar och/eller fyller offentliga platser med innehåll. Resultatet som återges i detta arbete lyfter fram textstycken och enskilda meningar från Översiktsplanen. Urvalet av text bygger på det som i nutida och framtida planering direkt eller indirekt kan vara avgörande för de subkulturella gruppernas tillgång av offentligt utrymme. Dessutom är urvalet av text baserat på att kunna analyseras mot Malmö Stads generella beredskap för att hantera underifrånperspektiv inom stadsplanering. Texten återges ordagrant, direkt från översiktsplanen.

2. SUBKULTUR OCH STADSPLANERING

2.1 SUBKULTUR

Subkulturer kan beskrivas som ett resultat av kollektiva drivkrafter vilka genereras av samhällsförändringar eller motsättningar i den sociala strukturen. Förändringarna berör ofta ekonomiska, kulturella och demografiska faktorer där känslan av utanförskap inom en grupp leder till en gemensam förändringsvilja (Sheridan 2007). Det utanförskap Sheridan (2007) beskriver kan således botten i upplevelsen av att befinna sig i minoritet gentemot resten av samhället när det gäller etnicitet, sysselsättning, sexuell läggning och/eller fritidssysselsättning. Det är svårt att värdera de bakomliggande sociala strukturerna i kvantitativa termer (Rosenhall 2010). Utvecklingen av subkulturer förklaras därför bäst genom att det handlar om strukturella förändringar i samhället generellt.

En subkulturell aktivitet kan tolkas som ett uttryck för att inte känna sig hemma i etablerade normer eller traditioner. Aktiviteten är i första hand baserad på gruppen eller individens egna upplevelser och erfarenheter, desto mindre på samhälleliga normer eller kulturella arv (Sheridan 2007). De subkulturella grupperna är därför tydliga med att positionera sig som något som står utanför samhällets dominerande kulturer. Grupperna är vare sig institutionaliserade eller anpassade till det officiella samhällets normer (Rosenhall 2010).

Subkulturella grupper är ofta öppna för tillgängligheten och kvaliteterna i det offentliga rummet. Platserna de intar kan ses som en fri kulturscen (Rosenhall 2010). Sheridan (2007) menar att grupperna manipulerar och denaturaliserar platser med sina egna kulturella artefakter. Med andra ord skapar de en egen betydelse av de utrymmen som de verkar i. Subkulturers utveckling kan därför tolkas som mer dynamisk och reaktiv i jämförelse med etablerade kulturella yttringar (Sheridan 2007). Processerna kan dock leda till konflikt om hur en plats ska användas. Yttringarna kan vara störande för normaliseringsprocesser då betydelsen av offentliga platser och samhälleliga symboler utmanas.

Det finns två övergripande synsätt på sambandet mellan urbanism och utvecklingen av subkulturer som skiljer sig åt (Sheridan 2007). Det ena handlar om generellt positiva effekter av ett tillåtande perspektiv gentemot subkulturella uttryck. Tanken om att innovation, kreativitet och social hållbarhet stimuleras är central. Det andra synsättet lyfter däremot generellt negativa aspekter. Tanken om ett socialt förfall med brist på kontroll och moral står i fokus. Denna undersökning fokuserar främst på de positiva aspekterna av att tillåta subkulturella och spontana uttryck ta plats i det offentliga rummet.

2.2 BEHOV AV OFFENTLIGT UTRYMME

I takt med att samhället förändras ställs nya krav på stadens fysiska strukturer. Stadsplanering kan beskrivas som ett resultat av sociala, politiska och ekonomiska processer (Sonmez 2011). Omvänt sett speglar planeringen samhällsutvecklingen i stort (Rosenhall 2010). När byggnader och fysiska strukturer påverkar människorna som lever och uppehåller sig där måste invånarna själva kunna göra avtryck och påverka utformningen av dessa. Balansen mellan ovan- och underifrånperspektiv inom stadsplanering handlar därför i grunden om identitetsskapande och socialisering. Sheridan (2007) lyfter vikten av att skapa fysiskt utrymme för subkulturella grupper vars innehåll och betydelse kan påverkas av användarna själva eftersom sociala relationer eller processer lättare kan förstås genom de fysiska strukturer där de tar plats. Sheridan (2007) menar att de utrymmen som passar de subkulturella rörelserna oftast inte är konventionella byggnader. Därför måste det finnas mer oplanerade eller flexibla platser i våra offentliga rum där dessa uttryck kan hitta sin form och stärkas på sina egna premisser.

De subkulturella gruppernas behov av utrymme kan tolkas som ett resultat av motsättningar i den sociala strukturen, men det finns en fara i att koppla detta till ett utanförskap. Enligt Jonsson (2014)

används begreppet utanförskap för att dölja en ojämlik resursfördelning där samhället inte har lyckats med sina politiska prioriteringar. Jonsson (2014) menar att ingen medborgare står mer eller mindre utanför samhället. Däremot finns det strukturella skillnader som gör att vi har olika förutsättningar och resurser, vilka måste beaktas.

1900-talets stadsplaneringsideal präglades till stor del av rationaliseringar och storskalighet (Sonmez 2010). Genom en stark välfärdsprocess växte idén om att homogenisering och rationalisering av urbana miljöer skulle bidra till det allmännas bästa (Rosenhall 2010). Den modernistiska stadsplaneringen tog vid efter ett paradigmskifte runt 1930-talet och tog sig uttryck genom likartade stadsmönster, framförallt i den industrialiserade delen av världen (Rosenhall 2010). Modernismens höjdpunkt ägde rum på 1950-, och 1960-talet. Dess planeringskultur fick dock snart mothugg och möttes av kritik från vissa akademiker som vände sig emot de monotona och sterila miljöerna. Sonmez (2011) förklarar modernismens planeringsprocesser som kapitalismens styrmedel där människorna skulle styras av utvecklingen snarare än tvärtom. Han lyfter en av de främsta kritikerna gentemot modernismens planeringsideal, Jane Jacobs:

"Jacobs's critique implied the concern for equity and justice. She also rejected the urban planning system that considered society as a homogenous formation. For Jacobs modernist planning approach was far from understanding the organic urban patterns of the local societies and democratic and participatory places were being destroyed by modernist planning approach." (Sonmez, 2011, s. 3).

Jacobs kritik gick ut på att modernismens planeringskultur tog för lite hänsyn till rättvisa och olikheter bland människor. Hon menade att samhället inte kunde ses som en homogen varelse och kritiserade därför den rådande planeringen som, i hennes mening, inte beaktade stadens organiska mönster, lokala rörelser, demokrati och delaktighet. Även Rosenhall (2010) framhåller en negativ kritik gentemot modernismens effekt på våra städer och menar att denna era suddade ut organiska mönster från lokalsamhällen samt offentliga utrymmen för demokratiskt deltagande. Människor och funktioner delades upp med negativa resultat som följd. Stadsmiljöerna blev storskaliga och främjade inte längre sunda livsstilar. Rosenhall skriver:

"I efterhand har kritiken mot 1960-talets planering varit omfattande. Funktionsseparerade förorter med segregation och otrygghet, splittrade innerstadskärnor och stadsmiljöer utan småskalighet och spontanitet var oönskade konsekvenser av rekordårens byggande." (Rosenhall, 2010, s. 186).

2.3 EFFEKTER OCH ATTITYDER

I dagens samhällsklimat kan vi se en generell attitydförändring inom stadsplanering där tanken om ett hållbart samhälle är central. I motsats till storskalighet och rationaliseringstankar, står småskalighet och mänskliga värden i fokus. En kommunikativ stadsplanering föddes mot slutet av 1900-talet när tanken om fördelarna i att planera för mångkultur växte sig starkare (Sonmez 2011). Numera syftar stadsplanering i stor utsträckning till att skapa attraktionskraft, integration, hållbarhet och plats för sociala möten (Rosenhall 2010).

Blandstaden kan vara en eftersträvarsvärd vision för den moderna och medvetna kommunen. Här finns en diversifierad kultur med ett rikt stadsliv och sociala nätverk där invånare möts över traditionella gränser (Rosenhall 2010). Staden är funktionsintegrerad snarare än funktionsuppdelad jämfört med modernismens ideal. Rosenhall (2010) menar att informella strukturer öppnar upp för en fungerande dynamisk och kulturell stad med generellt positiva effekter som resultat. Blandstaden stödjer således en dynamisk och positiv utveckling och tillåter kreativa och konstnärliga aktörer ta plats. I blandstaden kan de subkulturella grupperna vistas i det offentliga rummet och vidareutvecklas.

Stadsplaneringsprocesser med ambitioner om social hållbarhet och blandstadskaraktär kan exemplifieras utifrån sex aktuella stadsutvecklingsprojekt i sex europeiska städer. Projekten präglas av tillåtande attityder där en blandning av aktörer och människor får fria spelutrymmen (Lindvall et al. 2014). Utmärkande för dessa projekt är att de utvecklas med en blandning av ovan- och underifrånperspektiv. Resultaten och effekterna är överlag positiva (Lindvall et al. 2014). Stadsutvecklingsprojekten berör följande platser:

Kødbyen, Köpenham, Danmark - Eindhoven, Nederländerna - Kalasatma, Finland - Poblenou, Barcelona, Spanien - Dalston, London, Storbritannien - Kreuzberg, Berlin, Tyskland.

Flera av de aktuella projekten tar plats i före detta industriområden där lokaler har stått tomma under en längre tid på grund av industrinedläggningar (Lindvall et al. 2014). Med ambitionen att skapa liv och rörelse i dessa områden har kommunerna lyckats vända utvecklingen. Detta har visat sig generera många sunda aktiviteter och ett levande folkliv på platser som annars hade stått outnyttjade. Idag präglas områdena av en unik karaktär och dynamik med många kreativa och utåtriktade, innovativa verksamheter (Lindvall et al. 2014). Många av verksamheterna kan beskrivas som subkulturella.

Kreuzberg är ett exempel där byggnader och utrymmen tidigare stod övergivna eller tomma till följd av industrinedläggningar och avflyttning. När olika grupper och individer började ockupera dessa platser prövades dock nya möjligheter för hur de kunde användas (Sheridan 2007). Aktiviteter och livsstilar som inte var möjliga i konventionella områden i staden började ta form (Sheridan 2007). Utifrån initiativ från medborgarna själva blev de övergivna husen och platserna kulturella, offentliga och politiska. Idag finns allt från teatrar till matställen etablerade i stadsdelen. Lindvall et al. (2014) beskriver Kreuzberg som ett center för kreativa företagare, urbanodling, nattklubbar, saluhallar etc.

Stadsutvecklingsprojekten i Kødbyen, Eindhoven och Poblenou symboliserar och exemplifierar den attraktionskraft som blandstaden kan generera. Kødbyen är idag attraktivt för både företag och invånare i Köpenhamn (Lindvall et al. 2014). Eindhoven präglas av innovation och entreprenörskap till följd av att invånare möts på nya sätt när bostäder, kontor, restauranger och platser för kulturaktiviteter blandas (Lindvall et al. 2014). Poblenou präglas av en stark lokalanda med starka gräsrotsrörelser och en unik karaktär (Lindvall et al. 2014). Området har dessutom upplevt en kunskapsbaserad ekonomisk utveckling (Lindvall et al. 2014). Lokalsamhället upplever således många positiva effekter när tillåtande attityder präglar stadsplaneringen. Stadsdelen som berörs av utvecklingsprojektet får nytt liv och därmed en ny roll i staden som helhet. Nya möten möjliggörs när människor och verksamheter blandas. När området får en ökad social aktivitet genereras också trygghet ute på gatorna (Lindvall et al. 2014). Dalston och Kødbyen är exempel områden som har upplevt starka uppsving. I Dalston har ett kommunalt projekt engagerat gräsrotsrörelser och lokalbor för att låta underifrånperspektiv styra utformningen av olika uterum (Lindvall et al. 2014). Projektet som har drivits under namnet *Making Space* har resulterat i omgjorda gaturum, parker och torg där nya möten, diverse aktiviteter och kulturverksamheter har fått plats (Lindvall et al. 2014). Gemenskap och kampvilja har genererats i området vilket sannolikt kan användas för framtida utveckling av stadsdelen (Lindvall et al. 2014). I Kødbyen är det numera rörelse dygnet runt och stadsdelen beskrivs som en kreativ oas med många omätbara, sociala värden.

De utåtriktade effekter som är utmärkande för stadsutvecklingsprojekt med en tillåtande attityd tar sig i uttryck genom kreativa klimat som lockar olika människor och aktörer (Lindvall et al. 2014). Utvecklingen drivs framåt och skapar tillväxt tack vare en ökad attraktionskraft. Staden får därmed en förstärkt positiv profil, både nationellt och internationellt (Lindvall et al. 2014). Detta klimat kan bidra till en ökad turism för området och för staden som helhet (Lindvall et al. 2014). Området där utvecklingsprojektet pågår får ofta en ökad inflyttningsgrad samt dessutom ett ökat kultur- och näringsliv (Lindvall et al. 2014).

2.4 PLANERINGSVERKTYG OCH METODER

Kommunikationsverktyg kan användas för att ta hänsyn till och bemöta olika önskemål genom planeringsprocesser. Planeringen kan därför hjälpa till att bevara och utveckla subkulturer om de innehåller konsensusskapande strategier och brukarmedverkan rakt igenom (Sonmez 2011). För att detta arbete ska fungera måste medborgare känna förtroende inför att deltagandet genererar verkliga förändringar. Stadsplaneringsprocesser som syftar till att plocka fram ett underifrånperspektiv kräver således kommunikationsverktyg som genererar faktiska avtryck i det urbana rummet. Lindvall et al. (2014) sammanfattar två förutsättningar för en fungerande kommunikation - tillit mellan kommun och gräsrotsrörelser samt engagerade eldsjälar från båda håll. Stadsutvecklingsprojekten från bland annat Berlin, Köpenhamn och Barcelona exemplifierar detta. I Kreuzberg är brukarmedverkan idag så pass etablerad att kommunen inte vill riskera en konflikt med gräsrotterna (Sheridan 2007). I Kødbyen förs en löpande dialog och diskussion med hyresgästerna om vad som behövs i området. Dessutom finns det ett avtal mellan kommun och hyresgäster om hur området ska användas (Lindvall et al. 2014). I Poblenou har talangen hos människorna som bor i staden tagits till vara och de lokala krafterna får styra lika mycket som kommunens övergripande mål (Lindvall et al. 2014). Inom projektet *Making space* i Dalston har tillit och engagemang varit avgörande för att nå hållbara resultat (Lindvall et al. 2014). Utvecklingen har möjliggjorts tack vare en representation av medborgarorganisationer samt medverkan från engagerade eldsjälar från olika sektorer i projektets styrgrupp.

Rosenhall (2010) menar att stadsplanerare måste se var sociala mervärden skapas och belyser därigenom behovet av en metodologi eller systematik vid planering av offentliga miljöer. Ett sätt kan vara att upprätta sociala konsekvensbeskrivningar. Den här typen av analysmetod skulle kunna ta hänsyn till en komplex verklighet där olika krav och önskemål måste tas med i beräkningen (Rosenhall, 2010). Samverkan och analys av befintliga värden kan vara två centrala verktyg för att skapa en hållbar social konsekvensbeskrivning. Enligt Rosenhall (2010) krävs det en ömsesidig relation för att bygga en hållbar stad. Detta ställer krav på att olika aktörer kan samarbeta. Rosenhall (2010) framhåller att kommunikation och erfarenhetsutbyte bör premieras. På så sätt kan den befintliga situationen analyseras djupare och förändringsförslag förhoppningsvis förankras redan under planeringsstadiet. En utgångspunkt för Making space-projektet har varit att dokumentera befintliga kvaliteter i området och låta dessa förstärkas genom förändringen, vilket har genererat positiva effekter (Lindvall et al. 2014).

Kommersiella intressen kan hindra subkulturella uttryck från att ta plats till följd av kampen om utrymme. Kommunen måste därför på ett medvetet sätt gå in och styra vilken typ av aktörer som ska få plats. Enligt Rosenhall (2010) får exploatörers intressen ofta gå före sociala värden. Kvantitativa metoder premieras fortfarande, trots den kritik som finns gentemot modernismens planeringsstrategier. Fördjupade analyser utelämnas till förmån för de ekonomiskt säkra eller kommersiellt gångbara projekten. En modern och hållbar stad kan däremot styra synergier medvetet. Istället för att exploatera mark till stora företags fördel lockas kunskapsintensiva företag och kreativa näringar till kommunen. Kødbyen, Kalasatma, Poblenou och Kreuzberg är exempel där kommunerna arbetar aktivt för att upprätthålla en positiv utveckling av området med fokus på kreativa näringar. Kommunerna väljer medvetet ut vilka hyresgäster som ska få verka i lokalerna. Även ekonomiskt svaga aktörer får en chans tack vare reducerade hyror. Lindvall et al. (2014) menar att dessa incitament håller exploateringsnivån nere. Det är viktigare att hitta rätt typ av hyresgäst, snarare än den som bjuder högst. Kommunerna arbetar aktivt för att styra synergier och för att skapa positiva kontraster gentemot platser där kommersiella och konventionella verksamheter dominerar (Lindvall et al. 2014). Kreativa näringar kan ofta motiveras genom att de genererar ett ekonomiskt värde. Exempelvis har stadsutvecklingsprojektet i Poblenou lett till en ekonomisk boom för området tack vare kunskapsbaserade företag (Lindvall et al. 2014). Anledningen är att området har lyckats generera kunskap på ett nytt sätt genom att låta etablerade företag och fria konstnärer mötas.

Visionsbeskrivningar såsom policydokument kan lyfta att subkulturella grupper, eller underifrånperspektiv generellt, ska beaktas vid planering av det offentliga rummet. Idag innehåller policydokument ofta strategier för att motverka den typ av planering som tog sig uttryck under modernismen (Rosenhall 2010). Det finns dock en fara i att visioner fortfarande är starkare än verkligheten. Rosenhall (2010) menar att retoriken i måldokument sällan realiseras. Bland annat är det vanligt förekommande att begrepp såsom social hållbarhet legitimerar beslut, men saknar betydelse i det som förverkligas.

En fungerande och modern stadsplanering kan tolkas som dynamisk, flexibel samt orädd för konflikt och experimenterande. Dessa faktorer är vanligt förekommande inom stadsutvecklingsprojekten i Köpenhamn, Eindhoven, Kalasatma, Barcelona, Spanien, London och Berlin. Styrningsinsatser från kommunens sida kombineras med den spontanitet som föds av aktiviteterna i området (Lindvall et al. 2014). Leken, spontaniteten och friheten är verktyg som skapar gemenskap. Styrningen bygger på att mötas halvvägs och att kommunen delvis släpper på sin kontroll. I Eindhoven har kommunen dragit lärdomen att processen är lika viktig som slutmålet och satt tilltro till en dynamisk utveckling. Utifrån lärdomarna från Dalston betonas även att processen måste låta konflikter äga rum, eftersom detta kan fungera som en stärkande faktor för det kommande arbetet. När det gäller Kreuzberg har kommunen ingen samlad utvecklingsplan eller detaljplan. Utvecklingen sker dynamiskt och långsamt. Kommunen är flexibel när det gäller tillåtande förhållningssätt. Bland annat används ödetomter för urbanodling och andra offentliga utrymmen kan upplåtas för tillfälliga arrangemang såsom festivaler och loppmarknader. En fungerande balans mellan ovan- och underifrånperspektiv kan vara att kommunen formar en tydlig och övergripande idé för projektet, men däremot få eller inga detaljer för hur processen ska se ut. Kommunen ger utrymme, men styr inte innehåll (Lindvall et al. 2014).

3. INTERVJUER

3.1 INTERVJU SKATEBOARDÅKARE

Intervjupersoner: Jens och Martin, 27 år

Intervjuplats: Stapelbäddsparken, Malmö, 2014-04-15

3.1.1 Om intervjupersonerna

Jens och Martin bor i Lund, men kommer ofta till Malmö för att åka skateboard eftersom förutsättningarna är generellt sämre i Lund.

3.1.2 Användning av det offentliga rummet

Jens och Martin åker framförallt på avsedda anläggningar och använder därmed inte det offentliga rummet på ett spontant sätt, förutom när brädan får agera transportmedel. De har dock många vänner och bekanta som använder objekt i staden på ett spontant sätt och är därför insatta i hur skatescenen fungerar generellt i Malmö idag. Jens och Martin har förståelse för att skateboardåkare blir motarbetade på vissa platser, såsom tågstationer och vissa biltrafikszoner där de uppenbart stör en annan funktion. De pekar även ut några specifika platser i Malmö där åkare blir aktivt motarbetade till följd av att materialet på en del objekt tar skada av aktiviteten. Ett exempel är anläggningar med natursten i Västra Hamnen, där vaxet från skateboardbrädans hjul orsakar flisor i stenen.

3.1.3 Behov

Jens och Martin säger att deras behov är tillfredsställda i Malmö idag. Däremot tycker de att det finns ett behov av fler flexibla utrymmen för alla de åkare som använder objekt i staden på ett spontant sätt. De lyfter Värnhemstorget som ett exempel och tycker att fler platser borde förändras på detta sätt. Där har ihärdiga skateboardåkare använt platsen frekvent och visat på behov samt dessutom lyft platsens potential. Nu har kommunen därför placerat ut stenblock som kan användas för tricks.

3.1.4 Upplevelse av kommunens bemötande

Jens och Martin upplever att Malmö Stad är relativt tillmötesgående när det gäller skateboardåkning i det offentliga rummet. De säger att satsningar såsom Stapelbäddsparken är bra manifestationer. Däremot upplever de att kommunen inte undersöker ytterligare behov hos gruppen. Jens säger:

”Någon måste driva på och gräsrötterna måste komma till kommunen med sina tankar.”

Så länge den här möjligheten finns är känslan av att kunna påverka dock befintlig, fortsätter han. Det kan också handla om att ta utrymmen i anspråk och etablera objekt utan tillstånd. Martin berättar att åkare ibland har byggt egna betongparker och ger exempel på en ödestomt i Rosengård:

”Initiativen visar att man är hängiven och inte bara ber om saker, de bevisar att man kommer att använda platsen.”

Jens och Martin tycker att den nya torgytan utanför Konsthallen i Malmö är spännande. Där finns flera lämpliga objekt och hela platsen uppmanar till att åka skateboard, tycker de. Om det inte är kommunens mening att skateboardåkare ska vistas där är det en stor miss att inte ha tänkt längre, menar de.

”Det borde man kunna lista ut när man planerar en sådan grej”, säger Martin.

3.1.5 Platsens funktion

"Vi hade inte åkt om den här anläggningen inte funnits." - Jens

Jens och Martin åker i princip bara på Stapelbäddsparken eftersom de behöver betongen som underlag. De tycker att anläggningen fungerar bra överlag och att det råder en positiv stämning.

BILD 5

3.2 INTERVJU GRAFFITIMÅLARE

Intervjupersoner: Leo, 15 år, Jon, 18 år

Intervjuplats: Graffitiplanket, Folkets Park, Malmö, 2014-05-16

3.2.1 Om intervjupersonerna

Leo och Jon bor i Helsingborg, men kommer ofta till Malmö för att använda stadens lagliga graffitiväggar. Helsingborg har idag inget lagligt ställe att måla graffiti på, berättar de. Leo och Jon började måla graffiti för att de tyckte att det var roligt. Graffiti har blivit ett sätt för dem att umgås och de har även fått nya vänner därigenom. Leo och Jon har målat i cirka två år och gör det på relativt regelbunden basis.

3.2.2 Användning av det offentliga rummet

Leo och Jon använder både lagliga graffitiväggar och icke lagliga objekt för sin målning. Det senare har lett till böter vid ett par tillfällen när de har blivit påkomna av polis eller sanerare. Påföljderna har dock inte stoppat dem från att fortsätta måla olagligt. Utöver dessa tillfällen kan de inte peka ut något exempel på när de har blivit aktivt motarbetade. Leo och Jon har inte direkt reflekterat över deras plats i staden eller i samhället. Det har mest handlat om att måla, säger de. Bakom deras målningar döljer sig inte heller något budskap riktat mot samhället. Målningarna har en betydelse för dem själva och den interna kretsen. De båda har en upplevelse av att andra inte uppskattar det de gör. Leo säger att det både handlar om folkets och de styrande makternas attityd. I Spanien, Brasilien och Kanada verkar attityden gentemot graffiti vara mer tillåtande överlag, säger han. Sverige är ett rikt land där målandet är kontrollerat, menar han. Leo belyser också attityden från det svenska samhället genom att lyfta ett samhällsskikt som han tycker begränsar graffitimålare generellt. Leo menar att den samhällsgrupp som har gott om pengar klagat mest. Därför väljer de att inte måla i exempelvis finare villaområden.

"De flesta som inte gillar det, det är ju dem vi hör mest utav och det är de som har koll och det är Svenssons. De har tillräckligt med mycket cash i fickan för att säga åt andra vad de ska göra." - Leo

3.2.3 Behov

"Grå tunnlar är ändå inte roliga att gå i." - Leo

Leo och Jon är överens om att det alltid finns behov av fler platser som tillåter graffitimålning. De föreslår till exempel att gång- och cykeltunnlar kan användas för detta.

3.2.4 Upplevelse av kommunens bemötande

Malmö kommun är bättre än Helsingborgs, anser både Leo och Jon. Oavsett kommun tycker de att olagliga målningar tas bort snabbare och i större utsträckning i finare bostadsområden. De tycker att det råder en tanke om att miljön ska vara fin och prydlig i sådana områden, medan mindre välbärgade stadsdelar kan ha en högre andel av klotter och graffiti till följd av att sanering sätts in senare och mindre frekvent här.

3.2.5 Platsens funktion

Leo och Jon beskriver graffitiplanket vid Folkets Park som ett lugnt och bra ställe där det råder en bra stämning bland användarna. En del förbipasserande stannar upp för att titta på det de gör och ställer frågor. Båda två hade dock uppskattat en högre grad av interaktion med andra som rör sig på gatan. Den oskrivna regeln som gäller är att målningar med ett visst värde och kvalitet får vara kvar under en längre tid medan "kladd" målas över ganska direkt.

3.3 INTERVJU URBANODLARE

Intervjuperson: Martina, 27 år

Intervjuplats: Kvartersträdgården, Seved, Malmö, 2014-05-13

3.3.1 Om intervjupersonen

Martina bor själv i Seved och har varit en av de drivande krafterna bakom *Odlingsnätverket Seved*. Detta odlingsnätverk tog sin form under 2011 och har fungerat relativt konstant sedan dess. Martina berättar att arbetet har möjliggjorts tack vare ett starkt engagemang från boende i området samt genom stöd från områdets fastighetsägare och från kommunen. *MKB (Malmö kommunala bostäder)* har upplåtit mark och kommunen har gett ekonomiskt stöd för en anställd. Verksamheten har gett ringar på vattnet och många boende i området odlar numera även i det lilla.

3.3.2 Användning av det offentliga rummet

Odlingsnätverket arbetar på ett strukturerat sätt för att skapa långvariga odlingsmöjligheter i området. Som representant för rörelsen vill Martina se en förändring där företeelsen kan gå från att vara subkultur till att bli mer av en norm inom stadsplanering, åtminstone när det gäller att bedriva den under strukturerade former.

Martina jämför urbanodling med skateboardåkning och säger att urbanodlingen har det generellt svårare i det offentliga rummet. Hon tycker att skateboardåkning inte längre kan ses som en subkultur eftersom aktiviteten är så allmänt accepterad idag.

3.3.3 Behov

Martina berättar att urbanodling är en populär företeelse som upplever ett starkt tryck idag. Hon tycker att det är svårt för urbanodlingen att fungera på ideell basis eftersom den är beroende av så många resurser. Rörelsen är långt ifrån att ha sina behov tillfredsställda.

Stadsodling sker på många olika sätt och behoven ser därmed olika ut. Martina pekar på tre faktorer som behöver uppfyllas för att urbanodling ska fungera:

- Kunskap (gällande odlingsjord, ljusförhållanden, beskärning etc.).
- Fysiska resurser (mark, redskap).
- Samordning (avlönade personer, stöd från kommunen).

Martina skulle vilja se att kommunen går in med ett varaktigt stöd för verksamheter såsom Odlingsnätverket Seved. Hon föreslår en anställningsform där någon delvis arbetar för kommunen, delvis för en förening. Genom denna modell skulle anställda kunna föra talan från båda håll på ett hållbart sätt. Martinas erfarenhet säger att det inte fungerar när en anställd i huvudsak företräder det ena eller det andra. Från kommunens sida behövs det någon som kan arbeta förvaltningsövergripande och bidra med stöd från olika enheter. När det gäller dialog med gräsrotter för att fånga upp synpunkter från närområdet kan samtalet däremot underlättas om personen som leder detta inte är från kommunen, säger hon. Eftersom det råder ett starkt tryck på urbanodling som företeelse idag vill många också göra studiebesök och intervju engagerade urbanodlare. Ideella krafter kan inte stå för denna typ av representation i det långa loppet, framhåller Martina.

Odlingsnätverket Seved behöver inte fler platser för sin odling, men urbanodling i stort behöver fler utrymmen, säger Martina. Hon tycker att det behövs fler flexibla lösningar och berättar att det finns lika många önskemål som engagerade personer. Vissa vill bara odla grönsaker, andra vill bara odla blommor. Vissa vill odla flexibelt, andra vill ha struktur.

3.3.4 Upplevelse av kommunens bemötande

Martina tycker att det finns en generell attityd från kommunens sida om att vara tillmötesgående och stöttande. Däremot är stödet ofta beroende av enskilda tjänstemän som själva brinner för urbanodling. Dessa personer möter i sin tur motstånd internt.

Ett problem med den kommunala hanteringen är att olika förvaltningar hanterar urbanodlingens krav och önskemål. Detta bidrar till att mycket faller mellan stolarna, säger Martina. Dessutom är samarbetet mellan förvaltningarna ibland bristfälligt. Martina tycker inte att Malmö Stad har hittat formen för hur urbanodlingen ska hanteras ännu. Hon jämför med Göteborg där Gatukontoret har fått en större summa pengar att fördela som ett uppstartsbidrag till föreningar som arbetar med urbanodling. Martina framhåller dock att detta arbetssätt präglas av ett ovanifrånperspektiv. I Malmö, däremot, är det fortfarande ett gräsrotsengagemang som styr utvecklingen, tycker hon. Här finns fler former för urbanodling och dessutom fler typer av aktörer som är inblandade. För Martina finns det dock en skörhet i att låta arbetet bero på gräsrotterna eftersom eldsjälarna kan "brinna upp" om det ideella engagemanget tas för givet.

Martina berättar om tre exempel på kommunala satsningar för att stödja urbanodling. Stadsområde Norr driver idag ett projekt med stöd från *Vinnova*. Syftet med detta projekt är att undersöka hur stadsodling kan fungera permanent och vilka lösningar som skulle krävas strukturellt eller organisatoriskt inom kommunen. Det andra exemplet gäller Enskifteshagen. Här avsattes för en tid sedan kommunal mark för urbanodling. Den pådrivande kraften var odlingsnätverket *Mykhoriza*. Martina berättar att Mykhoriza nu har sagt upp sin del av avtalet, bland annat till följd av att brukaravtalet med Gatukontoret inte fungerade fullt ut. Till exempel fungerade inte den vattenförsörjning som föreningen hade blivit lovade för att kunna sköta sina odlingar. Det tredje exemplet som Martina lyfter är Gatukontoret som under en kortare period har haft en projektanställd med arbetsuppgiften att styra upp urbanodlingen i staden.

Martina tycker att Malmö Stad gärna utnyttjar det positiva rykte som kommer av att uppmärksamma gräsrotsrörelser, men att kommunen är desto sämre på att bemöta dessa när det gäller att lägga ut pengar eller avsätta andra resurser.

3.3.5 Platsens funktion

"Odlingsträdgårdar borde finnas i varje kvarter, alla borde få tillgång till detta" - Martina

Kvartersträdgården i Seved är relativt välfungerande och levande idag, berättar Martina. Hon tror att detta är beroende av att projektet fortfarande har en anställd samt att den ideella kraften är tillräckligt stor för att hålla projektet levande. Strategiskt sett är platsen inte den bästa för odling. Odlingsnätverket fick ta det som kunde avvaras i området eftersom konkurrensen om andra ytor var för stark. Däremot har varken boende eller andra aktörer i området klagat på att ytan nu används till något "onödigt".

I dagens läge tycker Martina att rörelsen är allmänt accepterad, både bland stadsinvånare och av kommunen. Det är dock lång väg kvar för att nå dit de vill, menar hon. Det är få personer som är negativa, men ändå anklagas rörelsen ibland för att vara en fluga. Tiden måste få visa detta och vi kan inte bestämma något än, tycker Martina. Folk lyser upp när de hör om urbanodling och det är svårt att vara emot en så positiv drivkraft, säger hon. Stadsodling tilltalar så många människor, oavsett ålder, etnicitet, social status, yrkesgrupp etc., fortsätter Martina och påpekar att dessa projekt till och med har fungerat som integrationsmodell från kommunens sida. Här skiljer sig stadsodling från andra subkulturella uttryck, tycker hon, eftersom det inkluderar så många människor och inte bara är avsett för, eller format av, en viss grupp i samhället. Martina berättar att kvartersträdgården i Seved fungerar som en mötesplats som genererar relationer och trygghet.

3.4 INTERVJU TJÄNSTEMAN 1

Intervjuperson: Erik Löfvander

Befattning: Verksamhetskoordinator Stapelbäddsparken, Malmö Stad

Intervjuplats: Stapelbäddsparken, Västra Hamnen, Malmö, 2014-04-15

3.4.1 Intervjupersonen och verksamheten

Erik Löfvander är projektledare för den verksamhet som är kopplad till Stapelbäddsparken samt annan verksamhet som berör skateboardåkning inom Malmö Stad. Eriks personliga engagemang för att utveckla skatekulturen är starkt, även om han själv inte utövar sporten.

3.4.2 Upplevelser och erfarenheter

Erik anser att Malmö Stad har en allmänt tillåtande profil gentemot underifrånperspektiv. Han tror att kommunen är på rätt väg och anser att det råder en generell förståelse för att exempelvis skatekulturen är etablerad och därmed måste respekteras i det offentliga rummet. Han anser att Malmö ligger i framkant jämfört med många andra svenska städer och tror att detta beror på att Malmö har sett en positiv vändning genom att experimentera när det gäller stadsutveckling:

”Områden såsom Stapelbäddsparken har skapat en attraktionskraft och positiv förändring vilket kommunen har tagit till sig”, säger han.

Erik betonar vikten av att lyfta fram mindre företeelser som kan ge ”spets” och därmed generera något positivt i kommande led. Därför tycker han att Malmö Stad ska fortsätta utmana sin inställning gentemot skateboardåkning i det offentliga rummet. Han anser att det har skett en positiv förändring kring balansen mellan ovan- och underifrånperspektiv och hänvisar till de år då han själv har följt utvecklingen av bland annat Stapelbäddsparken. I det här fallet har kommunen och utövarna lärt sig att mötas halvvägs. Erik menar att det har skett en mognad från båda håll: skateboardkulturen har lärt sig att fungera med resten av samhället och kommunen har sett positiva effekter av att samarbeta med en lokal förening. Idag finns det dock problem när det gäller vidareutvecklingen av platser. Erik skulle vilja se ett större ansvar från kommunens sida för att fortsätta vårda relationen och dialogen med grupperna som använder de platser som har byggts.

”Människor måste organisera sig, därigenom blir det lättare för staden att lyssna.” - Erik

Erik tycker att det finns ett generellt behov av fler kontaktytor mellan kommunen och stadens föreningar. I detta avseende betonar han att kommunen i grunden vill lyssna, men att det blir svårt att lyssna på enskilda individer. Den utveckling som har präglat Stapelbäddsparken och skatekulturen i Malmö i allmänhet har varit starkt beroende av föreningen *Bryggeriet*. Detta ser Erik som ett framgångsrecept och lyfter att det måste finnas en ömsesidig vilja och förståelse för att utveckla mer än bara det egna.

Erik tycker att skateboardåkare i Malmö har bra möjligheter för att utöva sin sport. Detta ska dock ställas i perspektiv. Idag har Malmö ett flertal tillåtande anläggningar i kommunal regi. För 15 år sedan var staden ”hopplös” för skateboardåkning. Jämförelsevis finns det alltså relativt goda förutsättningar idag. Däremot finns det alltså fortfarande saker som kommunen kan bli bättre på för att bemöta gruppens behov. Samtidigt framhåller Erik att offentliga utrymmen inte alltid ska anpassas utefter subkulturella uttryck eftersom gruppernas utveckling också sker genom det odefinierade eller spontana. När det gäller skateboardåkning kommer det alltid att finnas utövare som vill använda oväntade objekt i staden, menar han.

3.4.3 Planeringsverktyg och metoder

Eriks befattning kan ses som en aktiv satsning av Malmö Stad för att föra fram skateboardåkares talan. Erik kan till exempel fånga upp influenser från föreningen Bryggeriet eller enskilda utövare och föra dem vidare till beslutsbordet, även om alla förslag och tankar naturligtvis inte genererar resultat. Erik kan dock inte peka ut några andra aktiva arbetssätt eller metoder för att fånga upp behov från vare sig skatekulturen eller andra subkulturella uttryck, men framhåller att arbetet fungerar även om det inte finns några formella verktyg än:

"Officiellt finns det inget inom stadsplaneringen som underlättar för den här gruppen, men inofficiellt är det så." - Erik

3.4.4 Platser

Erik beskriver uppkomsten av Stapelbäddsparken mot bakgrunden av att platsen var tänkt som en park vars innehåll skulle utvecklas genom en aktiv brukarmedverkan. Under denna process tog Bryggeriet kontakt med Malmö Stad och lade fram ett förslag om att anlägga en skatepark. Förslaget föll sig väl med Malmö stads idé om en brukarmedverkan och skateparken blev verklighet. Detta är en lärdom om samarbete som har påverkat den fortsatta utvecklingen av parken samt Malmös skatekultur i helhet, menar Erik. Vidare lyfter Erik två exempel på offentliga platser i Malmö där skateboardåkning har tagit sig uttryck på ett spontant sätt och där kommunen har hanterat situationen med olika medel. Dessa platser har även lyfts även under intervjun med Jens och Martin. Utanför Konsthallen i närheten av station Triangeln finns numera en större torgyta med bland annat sittbänkar som har blivit populära och tacksamma objekt för skateboardåkning. Materialet på bänkarna tål dock inte slitaget vilket har orsakat problem. Det är ännu oklart hur kommunen ska hantera detta i det långa loppet. Det andra exemplet handlar om Värnhemstorget. Efter att kommunen har placerat ut olika stenblock för skateboardåkning används torget numera flitigt. Aktiviteten i sig har genererat mer liv och rörelse i allmänhet.

3.4.5 Effekter

"Hela staden måste med i den här utvecklingen." - Erik

Erik tolkar skatekulturens ökande plats i det offentliga rummet som en naturlig utveckling. Han ser framförallt positiva effekter av att låta den här typen av levande kultur ta plats. Det är svårt att peka på direkta effekter som Stapelbäddsparken har genererat, tycker Erik. Aktiviteten genererar förhållandevis lite pengar i sig, men skapar mycket nytta socialt. Aktiviteten kan vara ett medel för att fånga upp ungdomar som är på väg åt fel håll och därmed fungera förebyggande. Stapelbäddsparken har varit en del i Malmös varumärkesarbete. När parken anlades för cirka 15 år sedan var den relativt unik i sitt slag. Detta ledde till att skateboardvärlden fick upp ögonen för Malmö. Stapelbäddsparken har även genererat mycket positiv uppmärksamhet bland allmänheten. Den fysiska placeringen har varit viktig och parken kan beskrivas som en flaggskeppsplats i det nya, moderna Malmö. Arrangemangen passar även de personer som inte är djupt insatta och förbipasserande kan ta del av en öppen aktivitet i det offentliga rummet. Erik berättar även att parken har medfört en förändrad medelålder bland dem som utövar skateboardåkning. Med denna typ av tillägnade platser fortsätter utövarna åka längre upp i ålder.

3.5 INTERVJU TJÄNSTEMAN 2

Intervjuperson: Mårthen Gunnarsson

Befattning: Enhetschef Folkets Park, Malmö Stad

Intervjuplats: Folkets Park, Malmö, 2014-04-24

3.5.1 Intervjupersonen och verksamheten

Folkets Park är en enhet inom Malmö Stad som står under *Stadsmiljöavdelningen* vilken i sin tur står under *Gatukontoret*. Mårthens arbetsuppgifter handlar om att samordna parkens verksamhet på olika nivåer. Graffitiplanket vid Folkets Park har funnits sedan 2009 och är numera permanent, vilket Mårthen själv har varit med och skrivit tjänsteutlåtandet för.

3.5.2 Upplevelser och erfarenheter

Mårthen anser att Malmö Stads beredskap för att bemöta underifrånperspektiv är relativt god. Med egna erfarenheter från bland annat Stockholms stad anser han att det finns en mer tillmötesgående attityd i Malmö. Bland annat upplever han att graffitimålning är mindre kontroversiellt i Malmö och kan tolkas som en "ickefråga".

För Mårthen är balansen mellan över- och underifrånperspektiv inom stadsplanering ett resultat av vad som värderas i samhället generellt. När det gäller upplåtelse av offentligt rum för graffitimålning tycker han att attityderna kan delas i två läger. Den ena sidan ser enbart negativa aspekter med att uppmuntra "klotter" medan den andra sidan ser positiva synergieffekter där sociala värden står i centrum. Mårthen problematiserar kring det planerade utrymmet för just subkulturella rörelser:

"De här uttrycken gynnas av att få vara just fria, det är en del av charmen. Dessutom är de en typ av protester som ett samhälle behöver".

Det kan uppstå en ironi kring att tillåta den här typen av rörelser ta plats i vårt offentliga rum, menar han. Om kommunen accepterar uttrycket och upplåter offentligt utrymme för det, måste de således även vara beredda på att trenden eller uttrycket kan komma att vidareutvecklas och därmed generera ytterligare behov. Kommunen kan inte inbilla sig att behovet är tillfredsställt, eller mättat, bara för att det har fått en plats.

Mårthen skulle vilja se ett ökat underifrånperspektiv inom de lokala stadsplaneringsprocesserna, även om han har förståelse för att Malmö Stad är en byråkratisk organisation och att saker därmed tar tid. Han önskar framförallt att kommunen inte skulle behöva beakta komplexiteten i varje enskilt projekt:

"Ibland kanske det kan fungera lika bra med en enkel anläggning som tar sex månader att anlägga som en jättepark som tar åtta år att planera" - Mårthen

Mårthen menar att det finns en svårighet när det gäller ungdomliga uttryck generellt. Uttrycken kan vara väldigt tillfälliga och därmed svåra att beakta i dagens komplexa stadsplanering. Unga människor har dessutom sällan inblick i hur deras möjligheter för påverkan ser ut. Därför vill Mårthen föreslå en annorlunda kommunal hantering av ungas önskemål i allmänhet. Anställda och dedikerade lotsar från kommunen skulle kunna leda igenom systemet, visa hur det fungerar och företräda, säger han. Idag är det ofta ickekommunala aktörer som för den talan. Mårthen nämner ungdomsföreningen *RGRA (Rörelsen Gatans Röst och Ansikte)* som ett exempel på en kanal som har fört fram subkulturella uttryck i det offentliga Malmö. Vidare betonar han att det inte ska behövas någon etablerad förening för att föra fram gräsrotsperspektiv, eftersom kommunen borde klara av att hantera enskilda medborgares synpunkter lika bra. Det är dock eldsjälar eller en samlad kritisk som oftast är avgörande. Någon måste sätta bollen i rullning.

3.5.3 Planeringsverktyg och metoder

Mårthen förklarar att kommunen kan bemöta en subkulturell grupp genom att vänta och se om trenden som håller i sig eller understödja och utveckla den. Han beskriver kommunens förhållningssätt som både pro- och reaktivt och definierar två synvinklar eller förhållningssätt för hur hans verksamhet kan identifiera behov.

1. De objekt som Folkets Park och därmed kommunen bygger och äger påverkas av aktiviteterna. Grupperna som gör anspråk på offentligt utrymme gör därför ofta direkt avtryck i drift- och underhållsverksamheten hos Gatukontoret. Det kan handla om att sanering måste sättas in som en åtgärd efter olagligt klotter eller att bänkar måste ytbehandlas och eventuellt bytas ut när skateboardåkare har använt dem spontant.
2. Folkets Park arbetar förebyggande. På ett aktivt sätt snappar de upp pågående trender, antingen genom parkens användare eller genom den verksamhet som externa aktörer för med sig.

Malmöinitiativet är exempel på ett övergripande verktyg som används inom Malmö Stad för att fånga upp idéer. Genom den här kanalen kan medborgare själva lyfta förslag. Vid ett visst antal underskrifter lyfts förslagen fram till kommunfullmäktige för beslut. Mårthen berättar om ett initiativ där en *roller derby-rink* som har lyfts fram härigenom eventuellt kommer att realiseras. Han betonar dock att alla förslag som når kommunfullmäktige naturligtvis inte går igenom, men tror att en del av dem inte ens hade kommit fram om det inte vore för den här kanalen. Vidare har Folkets Park en anställd föreningskoordinator som håller kontakt med föreningar för att ta reda på lokala behov. Mårthen kan inte peka ut något specifikt avsnitt i policydokument eller andra styrdokument om hur subkulturella uttryck ska hanteras vid behovsanpassning eller vid planering av uterum. Däremot finns generella riktlinjer för hur just Folkets Park ska välja ut innehållet för parkens aktiviteter:

"Det som är nytt och obeprövat prioriteras framför det som är etablerat. Dessutom har Folkets Park ett public service-uppdrag som handlar om att ge utrymme för, och hjälpa det som ännu inte har hittat kommersiell bärighet." - Mårthen

3.5.4 Platser

Det finns exempel där de subkulturella gruppernas egna initiativ har fått fäste och gett avtryck i det urbana rummet. Mårthen berättar om en allmän plats där skateboardåkare började placera ut ramper för sin åkning. Objektet bidrog snabbt till att trafiksäkerheten för cyklister på platsen äventyrades. Kommunen accepterade dock skateboardåkarnas aktivitet och istället för att plocka bort ramperna drogs cykelbanan om. I det här fallet fick det spontana uttrycket styra över kommunens plan för området. Mårthen ser detta exempel som ett positivt förhållningssätt från kommunens sida och menar att det är en intressant angreppsvinkel att inte direkt motarbeta något som "stör", utan snarare acceptera det och vara flexibel.

Vidare lyfter Mårthen ett exempel där aktiviteten *slackline* har stått i centrum.¹ Uttrycket är idag relativt etablerat och i Malmö har kommunen konstaterat att det är en populär företeelse. Det finns dock en negativ aspekt när det gäller de träd som används. När linorna fästes runt stammen tar barken och därmed hela trädet skada. Mårthen förklarar att Malmö Stad har börjat hantera situationen med ambitionen om att mötas halvvägs. *Slacklineföreningen i Malmö* och företrädare för parkskötsel från kommunen har träffats för att diskutera hur aktiviteten kan minska skadan på träden. Dessutom har förslag om att skapa en specifik anläggning lyfts fram. Anläggningen skulle i så fall erbjuda någon form av stolpar där linan skulle kunna fästas. Mårthen säger:

¹ Slackline är en sport där en lina späns mellan två träd och som utövaren sedan balanserar på.

"Den lätta vägen för kommunen hade varit att direkt införa förbud mot slackline på allmän plats, men här finns det en sund inställning inom Malmö Stad om att mötas halvvägs".

Mårthen pekar på en svårighet, vilken även Erik belyser, som handlar om det faktum att kommunen måste vara beredd på att eventuellt understödja ett uttryck som får offentligt utrymme. Han sammanfattar detta med ett aktuellt exempel där en *parkouranläggning*² har tagits upp för diskussion inom kommunen. Det vore naivt att tro att uttrycket som sådant skulle hålla sig inom ramarna på den avsedda platsen om en sådan anläggning blev verklighet, tycker Mårthen:

"Vi kan inte bygga en parkouranläggning och sen bli arga på folk som kränger på våra broar."

3.5.5 Effekter

För Mårthen är graffitiplanket vid Folkets Park en plats som gynnar konstnärer samt en mötesplats där ett socialt utbyte sker. Han ser i princip bara positiva effekter av projektet, även om han tycker att det är svårt att peka på något konkret. Han är dock övertygad om att planket är viktigt för närområdet och framförallt för alla dem som vill uttrycka sig genom graffiti. Dessutom framhåller han att denna typ av sociala satsningar blir viktiga i ett område som håller på att gentrifieras³. I detta sammanhang blir platser för exempelvis graffitimålning en sund ventil där kommersiella intressen ännu inte har tagit över och där invånare som har bott längre i området kan få fortsätta att uttrycka sig. Vidare anser Mårthen att planket inte sprider oönskade uttryck samt att Malmö troligtvis inte har mer klotter än andra städer:

"Graffiti hade troligtvis tagit sig uttryck på andra sätt om planket inte hade funnits" – Mårthen

BILD 6

² Parkour är ett uttryck där utövarna använder olika objekt i staden för att göra olika tricks på med endast kroppen som verktyg.

³ Gentrifiering handlar om den förändringsprocess som sker när allt fler höginkomsttagare flyttar till ett område och därmed bidrar till prishöjningar på exempelvis bostäder.

3.6 INTERVJU TJÄNSTEMAN 3

Intervjuperson: Magdalena Alevra

Befattning: Arkitekt, Stadsbyggnadskontoret, Malmö Stad

Intervjuplats: Stadshuset, Malmö, 2014-04-25

3.6.1 Intervjupersonen och verksamheten

Magdalena Alevra arbetar med översiktlig och mer detaljerad planering. De senaste 12 åren har hon varit verksam på *Stadsbyggnadskontoret* i Malmö Stad.

3.6.2 Upplevelser och erfarenheter

Magdalenas arbete har länge fokuserat på Östra Malmö och Rosengård. Hon berättar om en intressant utveckling för området där engagerade individer och grupper har styrt förändringen, snarare än diverse investeringsintressen. Magdalena pekar på en påtaglig skillnad från Västra Hamnen där hennes erfarenheter säger att engagemanget kring områdesutvecklingen handlar mer om det privata.

”Drivkraften att bygga upp något gemensamt är mer påtaglig i Rosengård” - Magdalena

Enligt Magdalena finns det en allmän syn inom Malmö Stad att det är viktigt att ta till vara idéer från olika håll:

”Generellt så är man öppen för att använda sig av den blick som medborgarna har i sitt närområde på vad som kan vara en önskad utveckling”, säger hon.

Precis som Mårten jämför Magdalena också Malmö med Stockholm och menar att Malmö Stad ligger relativt långt fram i sina planeringstankar och stadsutvecklingsidéer. Magdalena tror att detta beror på att Malmö har fått en skjuts genom den kunskapsintensiva och kulturella atmosfär som har vuxit fram under de senaste åren. Hon pekar även på det faktum att Malmö inte är landets ”första” stad. Därmed finns det fler chanser att experimentera. Vidare tror Magdalena att Malmös stora andel unga befolkning också kan vara en anledning till att kommunen är relativt mottaglig för nya idéer. Härigenom lyfts visioner och initiativ om hur staden kan utvecklas och användas, säger hon.

Planavdelningens arbete inkluderar att uppmärksamma och stödja lokala processer. Här kan olika subkulturella uttryck komma på tal. Magdalena lyfter dock att Gatukontoret och Stadsmiljöavdelningen är de avdelningar som bättre kan se och lyfta enskilda gruppers behov eftersom de möter dem i sitt dagliga arbete med stadens offentliga rum.

Magdalena har förståelse för det begränsade handlingsutrymme som följer byråkratiska och ekonomiska beslut, men skulle vilja se större möjligheter för medborgare att kunna ta egna initiativ utan att känna sig hämmade. Hon lyfter också att spontana uttryck från exempelvis subkulturella grupper inte går att styra. Här måste kommunen snarare vara lyhörd. Det är en svår balansgång att styra planeringen och samtidigt lämna öppet för en frihet. Inför detta faktum Magdalena känna en viss frustration som tjänsteman och beskriver en maktlöshet.

”Vår roll är att planera, men vi kanske skulle behöva lämna fler platser öppna. Vi har plandokument som ibland hämmar initiativ.” - Magdalena

Hon betonar dock att det ofta är beroende av hur den enskilde tjänstemannen ser på saken. Förändringsprojekt skulle kunna ses som strikta och sterila byggprojekt om inte engagerade personer valde att se dynamiken och utvecklingen under projektens gång. Det handlar om att våga släppa in och vara öppen för förändring, tycker hon. Om något förändras beror det ofta på att det är en engagerad

person som driver det. Hon tycker att det pågår en attitydförändring gentemot gräsrotsperspektiv inom Malmö Stad, men framhåller att det fortfarande är svårt att förändra i en så stor organisation. Verkligheten innebär långsamma processer med mycket förberedelser och ibland svåra ekonomiska delar. Magdalena tror också att Malmös förtätning är ytterligare en orsak. Genom förtätningen ökar kraven på funktionen för varje enskilt utrymme. Hon säger dock att det råder en allmän syn om att vi inte kan planera som vi gjorde på 1960-talet, det vill säga väldigt rationaliserat, eftersom det hämmar den lokala utvecklingen.

Ett initiativ som blir verklighet behöver inte vara beroende av en stark förening eller annan organiserad kraft underifrån, tycker Magdalena. Enskilda initiativ kan också leda till förändring. Det kan handla om att någon sätter ut en bänk eller börjar odla där det inte är tänkt. Genom att ta platsen i anspråk och markera den med en ny aktivitet kan en permanent förändring bli verklighet. Magdalena lyfter dock att någon måste ta initiativet och att detta ofta hänger på en drivande person eller en stark grupp.

3.6.3 Planeringsverktyg och metoder

I Rosengård har planavdelningen drivit olika typer av delaktighetsprocesser där brukarmedverkan har tagit sig i uttryck genom exempelvis workshops, framtidsvandringar, utställningar, tävlingar samt träffar med utvalda intressegrupper. Ambitionen har varit att täcka perspektiv från personer med olika bakgrund, ålder, kön etc.

Magdalena berättar att översiktsplanen (Malmö Stad, 2013) är det övergripande planeringsinstrument och styrdokument som alla planeringsenheter inom kommunen använder. Detta dokument är dock inte juridiskt bindande, endast rådgivande. Översiktsplanen anger olika strategier för hur staden ska jobba som en enhet när det gäller planering av vår gemensamma miljö. Magdalena kan inte peka på något specifikt i översiktsplanen som säger att behov för olika subkulturella uttryck ska bemötas. Däremot pekar hon på ledord om att den gemensamma miljön ska fungera som en *demokratisk arena* och erbjuda *folkhälsa, trygghet och delaktighet*. Begreppen är dock breda och kan innebära så många olika saker, påpekar hon och betonar att det finns olika grader av faktisk delaktighet. Samrådsprocesser, till exempel, är lagstadgade och något som kommunen bjuder in till. Processerna är därmed redan styrda ovanifrån vilket i slutändan kan betyda att den förutbestämda agendan gör att medborgare inte får bestämma så mycket.

3.6.4 Platser

Det finns flera exempel på stadsbyggnadsprojekt där Magdalena varit involverad och där ett underifrånperspektiv har gett avtryck i det urbana rummet. Urbanodling är en rörelse som Malmö Stad har uppmärksammat i bland annat Rosengård, där offentligt utrymme har avsatts för att boende i området ska kunna odla eget. Många vuxna kvinnor från området har varit engagerade i detta arbete, liksom föreningen *Odla i staden*. Projektet har bland annat resulterat i att sociala företag har skapats, däribland företaget *Kryddor från Rosengård (Xenofilila)*, som idag säljer kryddor och arrangerar växtvandringar. Malmö Stad jobbar för att bygga vidare på odlingsrörelsen. Magdalena lyfter samarbetet med föreningen *Mykhorrisa* i Enskifteshagen. Även här har kommunen avsatt mark för att medborgare ska kunna odla själva. Projektet i Enskifteshagen har mött både uppskattning och motstånd från stadsinvånare. Vissa personer anser att odlingen är fin och skapar en positiv rörelse i närområdet, medan andra tycker att den känns stökig. Vidare är ett medborgarförslag under utveckling där kommunen tillsammans med olika aktörer i Rosengård har arbetat fram en idé om att anlägga en längre "Trädgården", flera odlingsplatser som länka samman av ett gång-, och cykelstråk. Inom detta projekt finns starka incitament om att låta trädgården vara en plats för invånarnas egna idéer samt att låta utvecklingen vara dynamisk.

"Det är viktigt att det är något som inte placeras på platsen utan som får växa fram" - Magdalena

MKB Fastighets AB, Malmö kommunala bostadsföretag (MKB) är en bra samarbetspart när det gäller stadsutvecklingsprojekt, säger Magdalena. Företaget ser sitt ansvar gentemot staden och engagerar sig för den sociala utvecklingen i sina bostadsområden. MKB och kommunen driver tillsammans olika typer av satsningar i Rosengård där exempelvis byggprojekt fångar upp lokala initiativ och behov. Dessutom finns ambitionen att ta till vara på det som kommer spontant av krafter från området. Vidare har kommunen och MKB ambitioner att föra in fler typer av verksamheter för att få in en bättre blandning av aktörer i området. I nuläget förs även en diskussion om att exempelvis låta en rivningstomt fungera flexibelt för en period. Det lokala perspektivet från gräsrotsrörelser skulle kunna få bestämma vilken användning ytan ska ha.

3.6.5 Effekter

Utifrån de exempel på stadsutvecklingsprojekt som Magdalena tar upp samt genom andra erfarenheter tycker hon att olika parter, på olika nivåer, tjänar på att mötas och arbeta tillsammans. Hon anser att hela kommunen vinner på de satsningar som görs, både socialt och socioekonomiskt. När det gäller urbanodling har det bara blivit bättre när kommunen har lyssnat på de personer som har gjort anspråk på offentlig mark. I Rosengård har det skett en positiv förändring på senare år där fler invånare numera hör av sig med klagomål, vilket kommunen ser som positivt. Det tyder på ett ökat lokalt engagemang. Magdalena framhåller att arbetet bygger på att medborgare har tillit till processerna.

”Invånarna måste känna att det lönar sig med engagemang, annars tappar de förtroendet för kommunen.” – Magdalena

4. RESULTAT POLICYDOKUMENT

Översiktsplan för Malmö ÖP2012 (Malmö Stad, 2013) samlar visioner och metoder för hur Malmö kan utvecklas mot en attraktiv och hållbar stad inom en 20 års-period. Innehållet ger en ambitiös bild om var staden är på väg. Önskvärda strategier och attityder beskrivs på ett medvetet sätt med allt från visionärt till konkret innehåll. Nedan presenteras de stycken som kan vara av direkt eller indirekt betydelse för subkulturella grupper i det offentliga rummet.

4.1 TEXTSTYCKEN

4.1.1 Övergripande attityder

Malmö Stad har visionen att planeringen ska präglas av attityder där ett experimenterande kan stödja alternativa verksamheter och sätta social hållbarhet i fokus. Översiktsplanen belyser att stadens sociala problem måste hanteras på nya sätt - dels till följd av fler önskemål som kommer med en befolkning med olika bakgrunder, dels på grund av den stora sociala utsatthet som finns i kommunen idag.

"En stad som vågar." (Malmö Stad, 2013, s. 7)

"Innovation, experimenterande, lyssnande och tillåtande attityder." (Malmö Stad, 2013, s. 10)

"Attraktiv och socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar stad." (Malmö Stad, 2013, s. 13)

"Att ta tillvara stadens sociala kapital bidrar till ekonomisk tillväxt." (Malmö Stad, 2013, s. 13)

"I en föränderlig värld är det öppenhet för nya behov, utbildning och forskning, kreativitet och entreprenörsanda och risktagande som ger förutsättningar för nya näringar att växa fram." (Malmö Stad, 2013, s. 14)

"Att planera för ett mer socialt hållbart Malmö har hög prioritet. Det främjas av fler rörelser mellan olika delar av staden, fler och bättre mötesplatser" (Malmö Stad, 2013, s. 20)

"Strategiska satsningar kan skapa en positiv och självförstärkande utveckling i områden som idag betraktas som mindre attraktiva för investeringar." (Malmö Stad, 2013, s. 64).

4.1.2 Image

Översiktsplanen visar en medvetenhet kring vikten av att visa upp en attraktiv bild av Malmö. Det finns en kunskap om att kommunen vinner på att sprida en positiv bild av staden genom specifika satsningar som kan generera uppmärksamhet, bland annat när det gäller sociala projekt.

"Malmö behöver socio-ekonomiska 'flaggskeppsprojekt'." (Malmö Stad, 2013, s. 64).

"..., men inte minst viktig är stadens image. Bilden av Malmö som förmedlas i medier är mycket betydelsefull för stadens attraktivitet." (Malmö Stad, 2013, s. 14).

4.1.3 Det offentliga rummets användning

Utrymmen i det offentliga rummet ska användas för olika typer av uttryck och aktiviteter samt för att invånare ska ges möjligheter att mötas. Kreativitet och konstnärligt skapande ska få ta sig uttryck utan att definieras inom satta ramar. Därigenom kan subkulturella grupper eventuellt motiveras att ta större plats framöver. Vidare ska staden erbjuda platser som möjliggör demokratiska processer och deltagande. Översiktsplanen uttrycker en medvetenhet kring det faktum att strukturella skillnader i samhällets sociala sammansättning ställer krav på det offentliga rummet.

"I Malmö finns plats att uttrycka sig och det märks i gaturummen." (Malmö Stad, 2013, s. 10)

"Stadsrummets betydelse som gemensam kontaktyta för möten mellan människor och för att stimulera demokrati och delaktighet ökar i kontakt med att samhället på olika sätt blir allt mer fragmenterat." (Malmö Stad, 2013, s. 20)

"Parker och torg i hela staden ska utvecklas med höga arkitektoniska ambitioner och vidareutvecklas som mötesplatser och arenor för kultur, kreativitet och arrangemang av olika slag." (Malmö Stad, 2013, s. 61)

4.1.4 Mångfald

Malmö Stad ska präglas av attityden att olikheter innebär en styrka - såväl bland invånare, aktivitetsutbud, kultur och näringsidkande verksamheter. Stadsutvecklingen ska präglas av en balans mellan att bevara och förnya med respekt för att alla invånare inte delar det kulturella arvet. Genom attityd från kommunens sida kan subkulturella uttryck eventuellt få större utrymme framöver. Detta grundar sig i att grupperna växer fram genom en mångfald samt som ett resultat av att inte känna sig hemma i den etablerade kulturen.

"Stadens mångfald har tagits tillvara och skapat en av Europas mest stimulerande och kreativa miljöer." (Malmö Stad, 2013, s. 10)

"Nya lösningar och tankesätt har bejakats och stadens skiftande och mångfacetterade uttryck berikats." (Malmö Stad, 2013, s. 10).

"Att staden har en mångfald av branscher och verksamhetstyper är viktigt för att bidra till en stark postindustriell ekonomi som kan erbjuda arbetsplatser av varierande art där det ekonomiska välståndet sprids till alla invånare." (Malmö Stad, 2013, s. 14)

"Allas olika erfarenhet, behov och prioriteringar ska få genomslag i stadsplaneringen." (Malmö Stad, 2013, s. 13).

"Att konfronteras med olika tankar, idéer, livsstilar och kulturyttringar ger människor inspiration till att utveckla nya tankesätt, ny kunskap, nya tjänster och produkter. En stadsmiljö som stödjer olikhet och oplanerade möten kan bidra till en dynamisk och långsiktigt livskraftig ekonomi." (Malmö Stad, 2013, s. 20).

"Genus- och mångfaldsaspekter ska beaktas vid planering och utformning av nya mötesplatser." (Malmö Stad, 2013, s. 20).

"Ett rikt kulturutbud bidrar till möten mellan människor och en stad som lever dygnet runt. Kulturell hållbarhet innebär såväl bevarande och främjande av kulturell mångfald och respekt för nedärvda värderingar och traditioner (kulturarv) som öppenhet för det nyskapande, det annorlunda och avvikande." (Malmö Stad, 2013, s. 33).

"Stadsmiljön ska präglas av pluralism, såväl vad gäller offentliga stadsrum, arkitektur och formspråk, funktioner bebyggelse typer, bostadsformer som invånare." (Malmö Stad, 2013, s. 54).

4.1.5 Metoder för delaktighet

Översiktsplanen uttrycker ambitioner om att Malmö invånare ska känna en hög grad av möjlighet till deltagande för att kunna påverka sin fritid och utformning av det offentliga rummet. Delaktigheten ska ske genom såväl formella som informella metoder. Alla invånare ska ha möjlighet att uttrycka sig kulturellt, även icke professionella. Stadsplaneringen ska präglas av en samverkan mellan olika aktörer för att nå hållbara beslut som kan förankras bland berörda i ett tidigt skede.

”Det handlar även om aspekter av livet som att delta i demokratiska processer, känna sig delaktig i ett sammanhang, ha möjlighet att delta i kulturella aktiviteter och uttrycka sig kreativt.” (Malmö Stad, 2013, s. 13).

”Det är viktigt att stadens invånare känner sig som en del av ett sammanhang, oavsett om det gäller umgängeskrets, sitt bostadskvarter eller sin stad. Den fysiska planeringen kan påverka graden av medverkan genom grannskapets utformning och genom att målinriktat verka för ett ökat deltagande i planeringsprocesser.” (Malmö Stad, 2013, s. 21)

”Malmö Stad ska aktivt främja såväl informella processer som deltagande i formella planprocedurer. Människor ska kunna skapa meningsfullhet genom sin livsmiljö – inte trots den.” (Malmö Stad, 2013, s. 21)

”Kommunen ska visa en positiv attityd till lokala initiativ och invånares önskemål att ta tillvara sin omgivning exempelvis genom nya former av stadsodling. Kommunen ska stödja initiativ för självförvaltning av olika slag.” (Malmö Stad, 2013, s. 33)

”Planeringen ska bidra till att vidga deltagandet i kulturlivet till alla befolkningsgrupper till exempel genom att stimulera kulturutövande och kulturskapande i stadsrummet för både professionella och icke professionella” (Malmö Stad, 2013, s. 33)

”Stadsplaneringsprocessen ska utnyttjas för att få boende och verksamma i ett område att komma samman och diskutera frågor som är aktuella för området.” (Malmö Stad, 2013, s. 38)

”Alla berörda parter – byggherrar och fastighetsägare, statliga och kommunala myndigheter, invånare och näringsidkare – måste medverka i tidiga skeden i alla slags planeringsprocesser. Därmed ges förutsättningar för kreativa lösningar och lokalt engagemang med reellt medborgarinflytande.” (Malmö Stad, 2013, s. 60)

4.1.6 Metoder för social hållbarhet

Malmö Stad visar en medvetenhet kring effekten av sociala satsningar där exempelvis stadsodling kan fylla en viktig funktion. Vid förändringsprojekt vill kommunen arbeta mer för att analysera och bevara redan existerande kvaliteter samt undersöka mer djupgående, långsiktiga konsekvenser. Dessutom belyser översiktsplanen att den kommunala organisationen behöver utvecklas för att nå en högre grad av samverkan.

”Stadsodling sker sedan lång tid på odlingslotter och i stadens olika koloniområden. Lokal ekologisk odling i staden kan stödja en god social utveckling och bidra till bättre hälsa. Det skapar större känsla av delaktighet och samhörighet med sin stad.” (Malmö Stad, 2013, s. 33)

”Värden och kvaliteter behöver identifieras genom fortlöpande kartläggningar för att ge underlag till de avväganden som ständigt pågår i stadsplaneringen” (Malmö Stad, 2013, s. 55)

”Stadsbyggandet ska grundas på värdebaserade planeringsprocesser. Det innebär att gå längre än traditionell fysisk planering i ambitionen att förädla existerande kvaliteter och skapa nya värden för malmöborna.” (Malmö Stad, 2013, s. 60)

”En föränderlig värld ställer ständigt nya krav på den byggda miljön. Det handlar om att ta fasta på vilken nytta ett projekt ska göra i stadens långsiktiga utveckling. Att definiera en stabil värdestruktur är ofta viktigare att direkt försöka precisera en fysisk struktur.” (Malmö Stad, 2013, s. 61)

”Organisation och arbetsprocesser inom kommunen behöver utvecklas för att möta de komplexa utmaningar som finns i dagens samhälle.” (Malmö Stad, 2013, s. 61)

”Gränserna mellan ”hårda” och ”mjuka” planeringsfrågor blir alltmer flytande. Behov finns av mer tvärsektoriella samarbeten och gemensamma konsekvensanalyser.” (Malmö Stad, 2013, s. 61)

4.1.7 Nytänkande

Översiktsplanen betonar att experimenterande, flexibilitet och medvetna satsningar i socialt utsatta områden kan möjliggöra en positiv utveckling för Malmö. Nya lösningar ska prövas och kommersiella intressen ska inte alltid ställas i första rummet. Återigen betonas att kommunen måste hitta nya arbetssätt, med fokus på att utmana rådande normer och rutiner.

”Mångfunktionalitet förutsätter flexibilitet i användningen, där genomtänkt utformning ska motverka konflikter mellan olika användningsgrupper.” (Malmö Stad, 2013, s. 35)

”Stadsdelar utanför innerstaden, som ofta har brist på bra mötesplatser, kommersiella lokaler och ibland dåligt fungerande allmänna ytor, ska i samband med ny bebyggelse kompletteras med fler och bättre offentliga stadsrum, fler arbetsplatser och kommersiella lokaler.” (Malmö Stad, 2013, s. 36)

”Förutom offentliga platser och kommersiella mötesplatser behöver staden informella icke-kommersiella och föränderliga mötesplatser – en tillåtande attityd ska anammas för att främja goda initiativ för spontana och tillfälliga platser för aktivitet och möten.” (Malmö Stad, 2013, s. 36)

”Malmö stad ska eftersträva att i högre grad arbeta med småskalig, experimentell planering och sociala innovationer för att kunna prova nya lösningar snabbare och mer flexibelt.” (Malmö Stad, 2013, s. 61)

”Konventionella processer, invanda rutiner och riktlinjer måste ifrågasättas. Även existerande normer, regelverk och lagstiftning kan behöva omprövas för att möjliggöra en hållbar stadsutveckling.” (Malmö Stad, 2013, s. 65)

”Nytänkande och experimentlusta samt en anda av tillit och tolerans ger förutsättningar för ett innovativt klimat i staden.” (Malmö Stad, 2013, s. 65)

5. DISKUSSION

5.1 BEHOV AV OFFENTLIGT UTRYMME

Denna studie exemplifierar olika, ibland motstridiga, önskemål om hur stadsrummet ska fungera. De subkulturella grupperna som har intervjuats uttrycker en vilja att bli norm inom stadsplanering liksom en vilja att använda det offentliga rummet på eget initiativ. Det finns således behov av offentliga utrymmen som helt och hållet är anpassade efter gruppernas önskemål liksom öppna eller fria platser som kan fungera mer flexibelt. Det är dock samma behov av fysiskt utrymme för att kunna utvecklas som grupp som styr i grunden. Detta stämmer överens med behovet av fysiska strukturer för att kunna stärkas på egna premisser, vilka Sheridan (2007) samt Lindvall et al. (2014) beskriver.

Den kollektiva drivkraft som Sheridan (2007) kopplar till subkulturers utveckling stämmer delvis med resultaten från Malmö. Det finns dock en fara i att koppla gruppernas behov av utrymme till ett utanförskap. Faran ligger i att kommunen skiljer på "vi och dem" och bortser från det faktum att grupperna är en del av samhället samt att vi behöver en mer jämlik och rättvis fördelning av resurser i grunden. Det handlar om att skapa förebyggande insatser från början, snarare än reparerande åtgärder i efterhand. Exempelstudien lyfter grupper som har växt fram utifrån ett behov av social förändring, men framförallt ur en vilja att finna gemenskap och att få påverka sin livsmiljö. Behoven av utrymme kan botten i strukturella, sociala motsättningar och det kan därför finnas skäl att beakta dem på ett särskilt sätt inom planering. Platser i staden är dock framförallt ett sätt för grupperna att bygga en identitet och en social samvaro - oavsett individuella förutsättningar. Detta kan liknas vid de teorier som Rosenhall (2010) och Sonmez (2011) beskriver. Subkultur är i första hand ett naturligt resultat av samhällets ständiga förändring vilken medför nya krav om hur våra offentliga rum ska fungera generellt.

5.2 EFFEKTER OCH ATTITYDER

En dynamisk utveckling där småskaliga och sociala värden prioriteras kan anses vara av stor betydelse för en stads hållbarhet. Förändringsbenägenhet och tillåtande attityder gynnar en positiv förändring för staden som helhet. En viss grad flexibilitet och öppenhet kan generera positiva synergier när invånarna upplever en frihet och uppmuntras att ta egna initiativ. Malmös nuvarande utveckling präglas av denna riktning och kan tolkas som en symbol för det postmoderna samhället vars planeringsverktyg aktivt motarbetar modernismens ideal. Denna utveckling stämmer således väl överens med de teorier kring en dynamisk stadsutveckling vilka Lindvall et al. (2014), Rosenhall (2010), Sonmez (2011) lyfter fram. Malmö Stad visar en medvetenhet om hur attraktiva värden kan genereras utåt för att locka olika typer av önskvärda aktörer till staden. Kommunen har således redskap för att skapa en förstärkt profil både nationellt och internationellt. Denna medvetenhet bör tolkas som positiv eftersom den handlar om en strävan efter utveckling. Vidare signalerar Malmö Stad tydligt att den sociala hållbarheten behöver satsningar framöver, vilket tyder på en medvetenhet om vilka samhällsliga värden kommunen vill prioritera. Den kollektiva organisering som har präglat exempelvis Rosengårds utveckling bevisar att underifrånperspektiv tillför något positivt och måste få styra utvecklingen. Vikten av att kunna påverka som medborgare betonas även i Malmös nya Översiktsplan. Exempelstudien vittnar dock om att det fortfarande råder delade meningar om subkulturers utrymme i det offentliga rummet inom kommunen. Alla tjänstemän delar inte engagemanget för att föra fram fler grupper i stadens rum. Detta kan bero på okunskap samt ointresse, vilket stärks av Rosenhalls (2010) förklaring kring att utveckling mot social hållbarhet kräver förståelse för hur sociala mervärden skapas.

Platser som utvecklas för att passa de subkulturella gruppernas behov genererar ofta rörelse i närområdet samt en social samvaro för utövarna. De platser som har undersökts i Malmö präglas av den utveckling som Lindvall et al. (2014) beskriver utifrån de olika stadsutvecklingsprojekten i Europeiska städer. Graffitiplanet och Stapelbäddsparken samt de olika platserna för urbanodling i

Malmö framstår som generellt positiva. Malmö Stad har tagit åt sig av detta och det finns ingenting som visar på att kommunen vill motarbeta platsernas funktion eller betydelse. Malmö Stad kan därmed tyckas förstå behovet av alternativa satsningar som kommer av samhällsförändringar. De fysiska strukturernas betydelse för identitetsskapande tas på allvar bland de tjänstemän som har intervjuats vilka framhåller positiva effekter av något som får växa underifrån.

5.3 PLANERINGSVERKTYG OCH METODER

Planeringsverktyg och metoder kan skapa både möjligheter och hinder för subkultur i det offentliga rummet. Möjligheter genereras i form av konkreta åtgärder vilka grundar sig i demokratiska värden som kan gynna rättvisa och jämlikhet. Hinder finns i form av restriktioner och brist på flexibilitet. Formella riktlinjer, rutiner och arbetssätt kan därför ständigt utmanas för att fungera bättre utifrån de subkulturella gruppernas behov. Ett ifrågasättande av normer och konventionella processer kan bara vara till gruppernas fördel.

Denna studie visar att planeringsprocesser bör erbjuda olika typer av redskap för att skapa delaktighet bland medborgare samt för att undersöka lokala företeelser och underifrånperspektiv. Inte sällan handlar det om att hitta nya vägar för att kunna lyfta fram olika perspektiv. I Malmö finns det ett generellt behov av att ytterligare ta till vara och underlätta för olika grupper att komma till tals samt ett förtydligande kring hur detta arbete ska se ut. Malmö kommun visar en vilja inför att föra dialog med invånare genom att tillhandahålla diverse kommunikationsverktyg. Kommunen visar således på en förståelse för att stadsplaneringen måste beakta olikheter – vilket stämmer överens med Sonmez (2011) teori kring att social hållbarhet förutsätter en kommunikativ planering. Kommunikationsarbetet kan dock brista om enskilda tjänstemän inom kommunen motarbetar det som ett resultat av bristande engagemang och intresse eller tilltro inför processerna. I framtiden bör Malmö Stad fokusera på att vidareutveckla metoder för att underlätta behovsanalysen gentemot de grupper som inte kommer till kommunen för att påtala sina behov, alternativt inte har intresse av att delta i de olika forum som erbjuds idag. En väg kan vara att utveckla nya former av kommunikationsverktyg vilka baseras på kommunens redan befintliga kanaler eller verksamheter. Exempelvis framstår Gatukontorets underhålls- och driftsenhet som en sådan möjlighet. Denna verksamhet möter grupperna dagligen och rapporterar redan effekter från aktiviteterna som påverkar exempelvis materialunderhåll. Denna rapportering kan på ett mer medvetet sätt utvecklas för att användas till att förmedla utvecklings- och förändringsmöjligheter för de trender som visar sig i stadens rum. Dessutom är anställda inom denna enhet ofta en direkt kommunikationskanal mellan kommun och invånare. De anställda ser beteendemönster i staden och möter invånare varje dag vilket innebär att deras kunskaper och erfarenheter bör tas till vara.

En hög grad tillit mellan kommun och gräsrotter är väsentlig för att hålla en fungerande balans mellan ovan- och underifrånperspektiv. Den verklighet som exempelstudien vittnar om stämmer väl överens med den teori som Lindvall et al. (2014) lyfter. Deltagarprocesser måste generera avtryck i verkligheten om invånare ska känna tilltro inför sin möjlighet att påverka genom dessa. Tillit handlar om att lyssna på varandra under utvecklings- och förändringsprojekt, men även om att förvalta relationer. Exempelstudien visar att det kan råda motsättningar mellan att stimulera och utveckla trender samt att kommunen inte alltid lyckas förvalta relationen med de grupper som har tilldelats en plats i staden. För att tilliten ska leva kvar även efter ett avslutat förändringsprojekt måste kommunen därför vara tydlig och klargöra om, och hur, trender ska understödjas.

Kommunala satsningar på subkulturella grupper kan motiveras om enskilda tjänstemän eller ideella krafter är beredda att driva arbetet. Exempelstudien visar tydligt att många av dagens stadsutvecklingsprojekt i Malmö är beroende av engagemang från både kommun och utövare. Detta stämmer överens med den beskrivning som Lindvall et al. (2014) om stadsutvecklingsprojekten i exempelvis Berlin och London. De informella metoderna kan därför anses vara starkare än de formella, vilket kan innebära att personliga tolkningar av riktlinjer blir avgörande för vilka förändringar

som görs i stadens rum. Det är dock inte hållbart att utvecklingen ska vara beroende av enskilda tjänstemän och föreningar. Engagemanget kan dö ut när tjänstemän stöter på motstånd internt och när ideella krafter tar slut. En mer hållbar lösning kan vara tydligare riktlinjer samt dessutom specifika avdelningar inom kommunen med anställda som arbetar för att plocka fram underifrånperspektiv. En anställningsform kan vara där personen i fråga står med ena foten hos kommunen och den andra i föreningsvärlden.

Konsekvensanalyser kan användas för att stimulera en hållbar stadsutveckling och för att sätta sociala värden i fokus. Översiktsplanen för Malmö belyser behov av djupare analyser vid förändringsprojekt, vilket kan betyda att motsvarande konsekvensanalyser blir vanligare inom kommunens arbete framöver. Detta kan liknas vid Rosenhalls (2010) beskrivning om att det krävs en förståelse för vikten av analyser som kan gynna hållbara förändringar. Samtidigt finns det en motsättning i att beakta det komplexa i varje projekt. Istället för att varje enskild plats i staden planeras utifrån en gedigen analys, kan utvecklingen snarare gynnas av att kommunen tillåter en högre grad experimenterande.

Oavsett hur balansen mellan detaljstyrning och experimenterande ser ut är det viktigt att dokumentera befintliga kvaliteter när ett område ska förändras. Malmö Stads arbete strävar efter att låta utvecklingen styras genom sådana ansatser vilket finner stöd i de teorier som Lindvall et. al. (2014) och Rosenhall (2010) ger. Genom att ta till vara på den kraft som redan finns genom exempelvis subkulturella grupper, kan befintliga behov som har växt fram naturligt få styra utvecklingen. Subkultur präglas således inte enbart av förändring, utan även av att bevarande vilket stämmer överens med Sonmez (2010) beskrivning av denna process.

Det finns en stor fördel i att låta olika aktörer samarbeta för att på så sätt lyfta fram nya perspektiv om hur en stad kan utvecklas. Härigenom kan gräsrotsrörelser och subkulturella grupper få ökade möjligheter att påverka det offentliga rummets utformning. Generellt utifrån exempelstudien kan sägas att Malmö Stad satsar på en ökad samverkan mellan olika aktörer i stadsutvecklingsprojekt. Dialoger förs med föreningar och enskilda medborgare samt dessutom andra verksamheter. MKB är en återkommande aktör som lyfts fram flera gånger och därmed ett exempel på en aktör som möjliggör ett gränsöverskridande arbete för att nå målet om att hela staden ska med i utvecklingen. Rosenhalls (2010) tanke om att det behövs en ömsesidig relation för att bygga en stad kan anses vara befogad samt under utveckling i Malmö idag.

En kommun bör arbeta på ett medvetet sätt för att hitta en balans mellan kommersiella intressen och lokala företeelser. Planeringsverktyg som aktivt styr positiva synergier samt utmanar tanken om vilka intressen som ska sättas i främsta rummet, kan gynna underifrånperspektiv. Närvaron av ekonomiska krafter kan anses vara befintlig inom Malmö Stads planering, men i vissa avseenden får underifrånperspektiv gå före kommersiella intressen. Exempelvis har utvecklingen i Rosengård präglats av få kapitalstarka intressen. Vidare är Folkets Park uppdrag att prioritera det oetablerade framför det etablerade. Rosenhalls (2010) teori om att kommersiella intressen fortfarande styr mest kan anses vara relevant, även om den alltid stämmer in på verkligheten. För att hålla en bra balans, och styra synergier som gynnar en social hållbarhet, kan en väg för kommunen vara att understödja subkulturella företeelser som för med sig en attraktionskraft och därmed genererar ett ekonomiskt värde i sig.

Exempelstudien visar att subkulturella uttryck behöver beaktas i ett tidigt skede av kommunens planeringsförfaranden. Arbetet kan gynnas av att utforma multifunktionella utemiljöer där planerare exempelvis väljer hållbara material för de objekt som kan bli föremål för skateboardåkning. Vidare kan utnyttjade väggar fungera för graffitimålning samt små, men betydelsefulla, sektioner för fri urbanodling. Översiktsplanen för Malmö lyfter att denna typ av arbetssätt ska eftersträvas, men exempelstudien vittnar om att de inte används tillräckligt inom kommunen idag.

En stad behöver offentliga rum där aktiviteter och verksamheter kan utvecklas under frihet. Ett flexibelt stadsrum där olika aktiviteter får prövas kan gynna stadens långsiktiga utveckling när kommunen får en bättre uppfattning om vilka aktiviteter som behöver ett varaktigt utrymme respektive vilka aktiviteter som endast är resultat av en tillfällig trend. Däremot kan det vara svårt att förverkliga sådana platser när regelverk och rådande planeringsideal sätter stopp. Utvecklingen kan därför gynnas av en flexibel detaljplan. På så sätt kan stadsrum lämnas öppna för fri användning och låta subkulturella grupper växa. Exempelstudien visar att den flexibilitet vilken Lindvall et al. (2014) framhåller som positiv präglar Malmö Stads arbetssätt i relativt låg grad idag. Enskilda tjänstemän inom Malmö Stad tycker att nuvarande plandokument kan hämma en dynamisk utveckling. Kommunen skulle kunna vara mer lyhörd inför det spontana och lämna fler platser öppna. Exempelstudien identifierar dock några fall där Malmö Stad har haft en flexibel inställning för hur offentliga utrymmen ska fungera, men generellt kan sägas att detta förhållningssätt främst praktiseras under planeringsstadiet. När ett plandokument har satts i bruk är det däremot detaljer och tydliga riktlinjer som gäller.

Satsningar på subkulturella uttryck kan sannolikt motiveras genom Malmö Stads Översiktsplan vilken betonar det offentliga rummets betydelse för invånares möjlighet att uttrycka sig. Innehållet i detta dokument öppnar upp för en bredd av uttryck, men konkretiserar sällan vilken aktivitet som ska få utrymme. Det finns således både möjligheter och risker när innehållet lämnas öppet för fri tolkning. Risken ligger i att enskilda tjänstemän som inte har intresse eller engagemang för de subkulturella grupperna kan välja att nedprioritera deras behov. Generellt kan sägas att innehållet i Malmö Översiktsplan ännu inte har genererat resultat i verklighet. Dokumentet är förvisso relativt nytt och har inte hunnit sättas i bruk ännu. Brist på tillit inför denna typ av styrning kan dock också vara en förklaring. Detta kan liknas vid Rosenhalls (2010) resonemang om att det alltid finns en risk att visioner inte realiseras. De tjänstemän som har intervjuats hänvisar väldigt lite till Översiktsplanen. Trots dokumentets möjligheter för subkulturella uttryck att ta plats i det offentliga rummet framstår det inte som ett användbart planeringsverktyg. Vidare signalerar Översiktsplanen en viss tvetydighet. Å ena sidan ska kommunen experimentera och hitta nya lösningar, saker ska provas snabbare och mer flexibelt. Å andra sidan betonas hållbarhetsgrepp och långsiktighet, vilket kan uppfattas som ett hinder för att bejaka det spontana. I vissa fall kan tvetydigheten dock finna samklang, framförallt när det handlar om att uppmärksamma de subkulturella grupper som behöver en varaktig och hållbar plats i staden.

Översiktsplanen för Malmö lyfter att planeringen bör skapa förutsättningar för en ökad urbanodling i staden. Trots detta tycker Martina från Odlingarnätverket Seved att urbanodlare har det generellt svårare än exempelvis skateboardåkare idag. Malmö Stads prioritering kan troligtvis förklaras med att skateboardåkning har en bättre ekonomisk bärkraft och ett attraktivt värde, vilket kommunen gärna vill utnyttja. Om aktiviteten redan är respekterad och accepterad som en del av staden behöver den troligtvis inte heller motiveras genom formaliteter.

Sammanfattningsvis kan sägas en kommun måste våga experimentera för att hitta hållbara former för en fungerande balans mellan ovan- underifrånperspektiv. Malmö Stad kan sägas befinna sig mitt i den undersökande och prövande process som bygger hållbara arbetssätt vilka genererar en dynamisk stadsutveckling.

6. METODDISKUSSION

Litteraturstudiens fokus har varit att belysa positiva effekter av stadsplaneringsprocesser som tillåter subkulturella rörelser ta plats. Källor har valts ut mot denna grund. Detta perspektiv kan tolkas som en brist eftersom arbetet därmed knappt belyser några negativa aspekter. Däremot har en spridning av källor och en bra vetenskaplig grund eftersträfvats i arbetet, vilket kan motivera och förklara fokus på positiva synergier.

Intervjupersonernas bakgrund och erfarenhet har sannolikt präglat resultatet. De personer som har ställt upp har eventuellt haft ett eget intresse av att delta och/eller ett större engagemang för frågan än andra. När det gäller tjänstemän inom Malmö Stad har befattningar och arbetsuppgifter troligtvis också haft betydelse för vad som har lyfts fram och inte. Vidare har studien haft ett begränsat antal intervjupersoner. Den kvalitativa metoden har genererat ett bra djup för varje intervju, men däremot inte gynnat undersökning av en bredd av attityder.

Alla former av subkulturella rörelser ryms inte inom ramen för detta arbete. Därmed kan det finnas exempel från Malmö som hade genererat ett annorlunda resultat.

Arbetet har undersökt generella förhållningssätt och metoder inom stadsplanering. Val av policydokument har därför skett mot syftet att studera de visioner som styr den övergripande planeringen av offentliga rum i Malmö. De policydokument som gäller för enskilda avdelningar inom kommunen hade eventuellt genererat ett annorlunda resultat.

7. FRAMTIDA FORSKNING

Det finns en mängd intressanta aspekter och kompletterande riktningar att undersöka för fortsatta studier inom området. Exempelvis kan kopplingen mellan Malmös nuvarande Översiktsplan och kommande detaljplaner undersökas för att se hur situationen utvecklas över tid. Vidare kan det vara intressant att ytterligare exemplifiera effekter samt fungerande arbetssätt utifrån verkligheten när det gäller tillåtande stadsplanering. Dessutom kan det vara viktigt att identifiera fungerande kommunikationsverktyg för kommunen respektive utövarna samt undersöka om dessa eventuellt står i kontrast mot varandra. Ytterligare ett fokusområde kan vara att identifiera möjligheter för att utveckla kommunikationsverktyg som syftar till att använda kommunens redan befintliga verksamheter och kanaler för att påtala behov och trender.

8. SLUTSATS

8.1 SAMMANFATTNING

De subkulturella gruppernas utveckling är en naturlig del av samhällets förändring samt en tilltagande urbanisering. Gruppernas anspråk på offentligt utrymme stör normaliseringsprocesser och utmanar platser betydelser. Ett ifrågasättande av rådande samhällsmönster genererar en dynamisk utveckling och gruppernas aktiviteter bör därför ses som positiva. Dessa processer bidrar även till en ökad attraktivitet samt trygghet och social samvaro lokalt. Grupperna förtjänar således en given plats i våra planeringsprocesser. En hållbar stadsutveckling sätter sociala värden i centrum och tar hänsyn till underifrånperspektiv. Förändringen präglas av att utmana etablerade arbetssätt och invanda rutiner. Den främsta uppgiften för kommunen bör vara att möjliggöra ett demokratiskt deltagande samt en jämn fördelning av samhällets resurser. Det handlar om att styrningen ovanifrån på ett medvetet sätt måste underlätta för invånarnas frihet. En kommun behöver aktiva och definierade arbetssätt inför hur spontana företeelser ska bemötas och hanteras, men framförallt en hög grad experimenterande och flexibilitet. När olika aktiviteter kan prövas fritt gynnas en hållbar behovsanalys genom vilken kommunen får indikationer om vilka aktiviteter som är tillfälliga respektive varaktiga trender. Normkritik och tillåtande attityder kan vara avgörande för att fler grupper i vårt samhälle ska få möjlighet att växa och vara medskapare i den miljö de bor och lever i.

8.2 BEHOV AV OFFENTLIGT UTRYMME

Frågeställning:

Hur ser behovet av offentligt utrymme ut för olika etablerade och aktivitetsutövande subkulturella grupper?

- Grupperna har ett generellt behov av offentligt utrymme och måste därför inkluderas i kommunens stadsplaneringsprocesser.
- Behoven avser funktionsseparerade utrymmen som är avsedda för särskilda aktiviteter samt fria utrymmen som stimulerar egna initiativ.
- Fysiska platser som underlättar en social samvaro är ett generellt behov, oavsett aktivitet.
- Gruppernas uttryck bottnar till viss del i sociala motsättningar och gynnas således av en rättvis fördelningspolitik.

8.3 EFFEKTER OCH ATTITYDER

Frågeställning:

Vilka effekter kan genereras av att tillåta subkulturella grupper ta plats i det offentliga rummet? Vilka attityder präglar en sådan utveckling?

- När kommunen prioriterar sociala värden och låter kreativa rörelser eller näringar ta plats genereras en positiv drivkraft som skapar social hållbarhet och attraktionskraft för staden som helhet.
- En viss grad frihet i det offentliga rummet genererar initiativ och kreativitet bland invånarna. Kommunen och grupperna möts halvvägs och lär sig därigenom kommunicera med varandra.
- En framgångsrik kommun har en hög grad tillåtande attityder och förändringsbenägenhet inför befolkningens varierande behov.
- Normkritiska tankesätt utmanar konventionella ideal. En dynamisk utveckling förutsätter att invanda mönster motarbetas.
- Samhälleliga värden där rättvisa och jämlikhet står i centrum gynnar en social hållbarhet.
- Småskaliga och mänskliga värden bör prioriteras framför storskaliga och rationella planeringsideal.

8.4 PLANERINGSVERKTYG OCH METODER

Frågeställning:

Vilka kommunala planeringsverktyg och metoder krävs för att bemöta behov från subkulturella grupper samt generellt från behov som växer underifrån?

- Planeringen bör konkretisera och beskriva hur spontana aktiviteter i det offentliga rummet ska understödjas.
- Plandokument bör utformas med en viss grad flexibilitet för att på så sätt främja en balans mellan fri utveckling och detaljstyrning.
- Riktlinjer som berör subkultur i det offentliga rummet bör vara tydliga och inte lämna utrymme för tolkningar som kan nedprioritera befintliga behov.
- En lyckad brukarmedverkan kräver kommunala forum och kommunikationsverktyg som underlättar olika former av deltagande samt tar hänsyn till olikheter.
- Befintliga kommunala verksamheter vars anställda redan möter grupperna dagligen har en värdefull kunskap som bör tas till vara. Kommunikationsverktyg som förmedlar denna kunskap i form av behov och möjligheter kan utvecklas inom exempelvis kommunens underhålls- och driftsenhet.
- Konsekvensanalyser kan motivera och möjliggöra en positiv utveckling för grupper som behöver en varaktig plats i staden.
- Kommunen behöver anställda personer som aktivt arbetar för att främja underifrånsperspektiv.
- Balansen mellan kommersiella intressen och sociala värden måste styras av kommunen.
- Planeringen bör konkretisera hur en trend som har fått en plats i det offentliga rummet ska understödjas.
- Förändringsprocesser kräver tillit mellan kommun och invånare där relationer förvaltas och verkliga förändringar genereras utifrån deltagandet.
- Grupperna måste beaktas tidigt i planeringen av hur stadens rum ska se ut och fungera.
- Kommunen bör främja ett långsiktigt samarbete mellan olika aktörer i staden.
- Visioner i exempelvis policydokument kan inspirera och motivera samt förändra både attityder och arbetssätt under förutsättning att deras innehåll är verklighetsförankrat.

9. REFERENSLISTA

Jonsson, Cecilia, 2014, Kalla saker vid dess rätta namn, *Dagens ETC* 10 juni 2014, Stockholm

Lindvall, Matilda, Bårdén, Sofie, Lundell, Adelina, Albrektson, Joakim, 2014, *Tillåtande Oaser*, projektrapport, ADA – Association for Design and Advertising, Göteborg.

Magnusson, Erik, 2012, Urbaniseras snabbast i EU, *Sydsvenskan* 8 april 2012, [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.sydsvenskan.se/sverige/urbaniseras-snabbast-i-eu/> [2014-06-03]

Malmö Stad, 2010, *Befolkningsutvecklingen i Malmö 1800-2010*, Malmö Stad, [Elektronisk] Tillgänglig: http://malmo.se/download/18.a81ab142d7097754107b/1386755211258/Befolkningsutveckling_Malmö_1800-2010.pdf [2014-05-19]

Malmö Stad, 2013, *Malmö – preliminär befolkningsuppföljning 31:e december 2013*, Malmö Stadskontor, Avdelningen för samhällsplanering, Malmö, [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.malmo.se/download/18.1555cde01439069ae701014/1389883995648/Preliminär+Befolknings+31+dec+2013.pdf> [2014-05-19]

Malmö Stad, 2013, *Översiktsplan för Malmö ÖP2012 Planstrategi Utställningsförslag*, Holmbergs i Malmö AB; Malmö.

Möllerström, Vaselinka, 2011, *Malmös omvandling: från arbetarstad till kunskapsstad: en diskursanalytisk studie av Malmös förnyelse*, Lunds universitet, Medie- och kommunikationsvetenskap, Lund

Patel, Runa, Davdison, Bo, 2003, *Forskningsmetodikens grunder – att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Studentlitteratur, Lund

Rosenhall, Fredrik, 2010, Stadsplanering, retroduktion och behovet av sociala konsekvensbeskrivningar, *Inobi analys arkitektur*, [Elektronisk] Tillgänglig: http://inobi.se/wp-content/uploads/2011/12/Stadsplanering_retroduktion_och_behovet_av_sociala_konsekvensbeskrivningar.pdf [2014-05-04]

Sheridan, Dougal, 2007, The Space of Subculture in the City: Getting Specific about Berlin's Indeterminate Territories, *Field Journal* vol. 1 (1) 2007, [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.field-journal.org/uploads/file/2007_Volume_1/d%20sheridan.pdf [2014-05-04]

Sonmez, Ozbek Ipek, 2011, Significance and Threat of Urban Planning in Preserving Urban Subcultures, 1st Global Conference Urban Popcultures, Prague, Czech Republic, [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.inter-disciplinary.net/wp-content/uploads/2011/02/sonmezupaper.pdf> [2014-05-04]

Stigendal, Mikael, Östergren, Per-Olof, 2013, *Malmös väg mot en hållbar framtid – Hälsa, välfärd och rättvisa*, Malmö Stad, Kommission för ett socialt hållbart Malmö, Malmö [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.malmo.se/download/18.3108a6ec1445513e589b90/1393252127222/malmökommissionen_slutrapport_2014.pdf [2014-05-19]

MUNTliga KÄLLOR

Alevra, Magdalena, arkitekt, Stadsbyggnadskontoret, Malmö Stad, Stadshuset, Malmö, 2014-04-25

Gunnarsson, Mårthen, enhetschef Folkets Park, Malmö Stad, Folkets Park, Malmö, 2014-04-24

Löfvander, Erik, verksamhetskoordinator, Malmö Stad, Stapelbäddsparken, Västra Hamnen, Malmö, 2014-04-15

Jens & Martin, Stapelbäddsparken, Malmö, 2014-04-15

Leo & Jon, Graffitiplanket, Folkets Park, Malmö, 2014-05-16

Martina, Kvartersträdgården, Seved, Malmö, 2014-05-13

BILDER

Omslagsbild: Fotograf Malin Ramnemo – Graffitiplanket, Folkets Park, Malmö

Bild 1: Fotograf Pontus Ferneman – Barcelona, Spanien

Bild 2: Fotograf Malin Ramnemo – Odlingslådor, ABF, Spånehusvägen, Malmö

Bild 3: Fotograf Malin Ramnemo – Stapelbäddsparken, Västra Hamnen, Malmö

Bild 4: Fotograf Malin Ramnemo – Graffitiplanket, Folkets Park, Malmö

Bild 5: Fotograf Malin Ramnemo - Stapelbäddsparken, Västra Hamnen, Malmö

Bild 6: Fotograf Malin Ramnemo - Graffitiplanket, Folkets Park, Malmö